

JMG

Examensarbete i medie- och
kommunikationsvetenskap

2015-05-27

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
www.jmg.gu.se

EU, medlemslandet och medborgaren

*En kvalitativ studie om hur dagspressen rapporterar om EU från
ett demokratiskt perspektiv.*

Författare: Linnéa Wik
Handledare: Nicklas Håkansson
Kursansvarig: Malin Svenningsson

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Titel	EU, medlemslandet och medborgaren. – <i>En kvalitativ studie om hur dagspressen rapporterar om EU från ett demokratiskt perspektiv.</i>
Författare	Linnéa Wik
Uppdragsgivare	Regeringskansliet: Utredningen om Delaktighet i EU.
Kurs	Examensarbete i Medie- och kommunikationsvetenskap. Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet.
Termin	Vårterminen 2015
Handledare	Nicklas Håkansson
Sidantal / ord	43 sidor, inkl. bilaga / 17 300 ord.
Syfte	Syftet med denna studie är att undersöka hur Sveriges dagstidningar rapporterar om EU, med fokus på hur EU skildras som en demokratisk institution, samt hur individen och Sverige som medlemsland skildras inom denna institution.
Metod	Kvalitativ innehållsanalys
Material	Tidningsartiklar i Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen, Göteborgs-Posten och Svenska Dagbladet publicerade mellan 1-15 november 2014.
Huvudresultat	Hur dagspressen rapporterar om EU som institution kan indelas i tre delar; EU som byråkrati, EU som en god aktör och ett världsförbättrande ideal, samt EU som en abstraktion. Då innehållet inte förklarar EU:s strukturer, skapar det en distans mellan medborgaren och EU. Sverige som medlemsnation skildras som en ansvarstagande part, men som samtidigt inte har en stor möjlighet att påverka EU. Individen i EU tilltalas inte på ett framträdande sätt i rapporteringen. Sammanfattningsvis tyder resultaten på att rapporteringen inte bidrar till att medborgaren känner sig delaktig i EU, eftersom medborgaren varken får ta plats i rapporteringen, eller utmålas som att denne har en reell makt att påverka beslutsfattarna i EU.
Key words	EU, demokratiskt underskott, EU-medborgare, EU-medlemsland, informed citizen, monitorial citizen.

Executive summary

The purpose of this study was to research how the newspapers in Sweden report on the European Union (EU), focusing on how the EU is described as a democratic institution, and how the individual and Sweden as a member country are portrayed in relation to this institution. The thesis has been made on behalf of the Government offices of Sweden, and in particular the research group working according to the dir. 2014:112 regarding participation of the Swedish citizens in the EU.

A qualitative content analysis was made based on the major newspapers in Sweden: Aftonbladet, Dagens Nyheter, Expressen, Göteborgs-Posten and Svenska Dagbladet. These newspapers reaches the most readers when it comes to number of copies printed. The selection of the articles was founded on the two weeks following the newly elected Commission of the European Union assumed office in the beginning of November 2014.

The thesis was inspired by studies in the fields of political science, political communication and media- and communication. The results have been analyzed through theories such as democratic deficit, the standard of news in a democracy and the monitorial versus the informed citizen. The study was divided in three themes: the portrayal of the EU as an institution, the portrayal of Sweden as a member country of the EU, and the portrayal of the individual in the EU.

Regarding EU as a democratic institution, there were three major findings. Firstly, the EU is depicted as a bureaucracy, a legislative power able to perform sanctions and embargoes. This is a picture of an organization far away from the citizen, almost impossible neither to reach nor to interact with. Secondly, the EU is depicted as a kind and well-meaning actor in an evil world. This means that the EU has the responsibility of maintaining the peace in the world and also to instruct undemocratic nations how to become democratic. Thirdly, EU as an institution is depicted as an abstraction. When the newspapers report on the EU, they do not always specify which part of the EU that is concerned, or how the structure of the EU is constructed. This signifies that it is easy to be confused by the indistinct descriptions of what the EU does, and the division of responsibilities between the institutions of the organization.

Sweden as a member country is depicted as a part, which seems to be without any significant power of influence, even though it is preferable to be a part of a greater community. Sweden is a part of a big system, and is a member that takes responsibility.

The individual in the EU is primarily visible in the articles concerning the prominent politicians of the European Commission, but also through the members of the European Parliament. As an ordinary citizen of the EU, one does not get much attention. Although, EU-migrants and immigrants get a lot of attention, but are primarily mentioned as a collective. The citizen of the EU does not get addressed in general, which makes it hard to connect to the EU and to feel included since every decision and politician is very far away and essentially unreachable. Not even the politicians themselves think that they have the power to influence the EU – the infrastructure of power is too complex.

Innehåll

1. INLEDNING	1
OM UPPDRAGSGIVAREN	1
2. BAKGRUND OCH PROBLEMATISERING	3
LITE INFORMATION OM EN STOR INSTITUTION	3
DEFINITION AV EN DEMOKRATI	3
BRIDGING THE GAP	3
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
FRÅGESTÄLLNINGAR	5
4. TIDIGARE FORSKNING	6
MEDIEBILDEN AV EU	6
JOURNALISTIK I OLIKA TYPER AV DEMOKRATIER	6
MEDIA SOM VAKTHUND	7
5. TEORETISKT RAMVERK.....	8
DEMOKRATISKT UNDERSKOTT – OM DEMOCRATIC DEFICIT	8
NYHETSMEDIAS ROLL I EN DEMOKRATI	9
FRÅN THE INFORMED CITIZEN TILL THE MONITORIAL CITIZEN.....	10
MEDIER SOM BURGLAR ALARM SYSTEMS.....	10
6. METOD	12
URVAL	12
TIDNINGARNA SOM ANALYSERAS	13
SÖKORD OCH DATABASSÖKNING.....	14
MER OM DET METODOLOGISKA TILLVÄGAGÅNGSSÄTTET	15
ANALYSENS GENOMFÖRANDE OCH BEARBETNING AV EMPIRI	16
MER OM SYSTEMATISERING AV VARIABLERNAS	17
AVSLUTANDE ORD OM DET METODOLOGISKA TILLVÄGAGÅNGSSÄTTET	18
7. RESULTAT OCH ANALYS.....	20
1. BILDEN AV EU SOM INSTITUTION.....	20
2. SVERIGE INOM EU	25
3. INDIVIDEN I EU.....	27
8. SLUTDISKUSSION	30
NYHETSRAPPORTERINGEN I RELATION TILL DET DEMOKRATISKA IDEALET	30
RAPPORTERINGENS BRISTANDE INFORMATION TILL EN MEDBORGARE	30
REFLEKTION KRING METOD OCH GENOMFÖRANDE	31
VAD HADE KUNNAT GÖRAS ANNORLUNDA?.....	32
FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING	32
9. ATT SLUTA CIRKELN: KOMMENTAR TILL UTREDNINGSGRUPPEN.....	33
GÅR DET ATT SÄGA NÅGOT OM DELAKTIGHETEN I EU BASERAT PÅ RESULTATET?.....	33
LITTERATURFÖRTECKNING	34
 Bilaga 1.....	 38

1. INLEDNING

Den 1 januari 1995 blev Sverige officiellt medlem av Europeiska unionen (EU) (Europeiska kommissionen, 2014). 20 år har således gått sedan Sverige blev ett EU-land. Unionen har sedan dess transformerats och utvecklats, dels genom en utökning av medlemsländer, dels genom nya fördrag och förhållningsregler (EU-upplysningen, 2014a). Vart femte år hålls val till EU där EU-medborgarna får säga sitt vad det gäller vilka som ska representera Sverige i form av EU-parlamentariker, och på så vis kan väljarna göra sina röster hörda (EU-upplysningen, 2014b). Den svenska riksdagen ansåg det problematiskt att Sveriges invånare och civilsamhälle inte är tillräckligt delaktiga i EU:s verksamhet, och därför har en utredning tillsatts vid namn Delaktighet i EU (dir. 2014:112). Regeringskansliet tillsatte utredningsgruppen, som i sin tur är uppdragsgivare för denna uppsats.

Enligt utredningen om Delaktighet i EU är deltagandet i EU-valet för svenskarna mycket lågt, sett till hur stor inverkan besluten har på individen (dir. 2014:112). I Europaparlamentsvalet 2014 röstade 50 % av de röstberättigade, i jämförelse med 80 %, vilket brukar vara valdeltagandet i de nationella valen. Intresset för EU-val bland väljarna är inte tillräckligt stort för att valdeltagandet skall vara på samma nivå som i de nationella valen (SOU, 2000:1). Om dessa två fenomen vävs samman, d.v.s. det låga valdeltagandet i kombination med det låga intresset, skapas ett demokratiskt problem eftersom folkstyret inte har den handlingskraft som det skulle kunna ha (skr. 2013/14:61; SOU, 2000:1). Med detta som en grund fokuserar denna studie på hur EU skildras som en demokratisk institution och hur Sverige som medlemsland och individen skildras inom ramen för denna institution.

Om uppdragsgivaren

Som redan nämnts är uppdragsgivaren till denna uppsats den statliga utredningen om Delaktighet i EU (dir. 2014:112). Regeringsdirektivet för utredningen lyder *”en särskild utredare ska utreda möjligheterna att inom ramen för EU:s nuvarande regelverk och arbetssätt främja insyn, delaktighet och inflytande för aktörer i Sverige när det gäller frågor som beslutas inom EU”*. Utredningens syfte är att bidra till en demokratisk utveckling, samt att stärka individens möjligheter till inflytande (dir. 2014:112;3). Delfrågor i utredningen är bland annat; *”Hur kommuniceras riksdagens ställningstaganden i frågor som beslutas inom EU?”* och *”Hur aktiv och fördjupad är mediernas rapportering om EU?”*. Senast den 15 januari 2016 skall resultaten redovisas i en rapport till regeringen.

En framträdande frågeställning i uppdraget från forskningsgruppen som ligger till grund för studien var formulerad *”vad får vi veta om EU?”*. Det står klart att EU-frågor inte berörs i stor utsträckning i media, mycket beroende på den tekniska naturen i de utrikespolitiska frågorna som är något svårbegripliga (Bijsmans & Altides, 2007). En intressant aspekt av detta är därför hur den rapportering som faktiskt sker, tar sig i uttryck. Det är detta som denna uppsats kommer att beröra närmare. Uppsatsen består av en kvalitativ innehållsanalys av artiklar som berör

EU, publicerade i Sveriges fem största tidningar (TU, 2015) under en period av två veckor efter att Jean Claude Juncker tillträdde som ordförande för EU-kommissionen den 1 november 2014. Studien antar således ett innehållsperspektiv.

2. BAKGRUND OCH PROBLEMATISERING

Lite information om en stor institution

En person som är medborgare i ett EU-land, blir automatiskt en EU-medborgare (EU-upplysningen, 2014a). EU:s 28 medlemsländer bestod år 2014 av ca. 507 miljoner invånare som kan räknas som EU-medborgare (Eurostat, 2015). De officiella EU-språken är 24 stycken (EU-upplysningen, 2014b). Det är ingen överdrift att påstå att EU är ett enormt maskineri, som kräver en hel del ansträngning för att det skall fungera. Inte minst debatten om democratic deficit, demokratiskt underskott, det vill säga EU:s legitimitet och transparens i förhållande till medborgaren (Moravcsik, 2004; Norris, 1997) påvisar detta. En grundfråga i debatten är hur EU kan behålla sin legitimitet och samtidigt vara så demokratiskt som möjligt, när unionen består av så många människor och EU som institution är långsam i sitt arbete på grund av alla instanser (Moravcsik, 2004; Follestad, Hix, 2006; Majone, 2002). Bijsmans & Altides (2007) poängterar vikten av medborgares behov av att få tillgång till information om EU för att kunna ta välgrundade beslut, exempelvis vid val. Eftersom det framförallt är medierna som förser medborgare med denna typ av information spelar journalistiken om EU-frågor en viktig roll för medborgarnas uppfattning och deltagande i EU (ibid.).

Definition av en demokrati

På grekiska betyder demokrati folkmakt. Den första typen av demokrati etablerades i det antika Grekland i form av *direkt demokrati*, där de manliga, vuxna, medborgarna tilläts att delta i beslut. Den andra typen av demokrati, representativ eller liberal demokrati, bestod i att representanter valdes som skulle värna om väljarnas intresse, och samtidigt upprätthålla lagen (Held, 1995:6). Den moderna journalistiken utvecklades då det var nödvändigt att det fanns en funktion där nyheter samlades, tolkades och distribuerades. När informationssamlandet blev ett för omfattande arbete för gemene hen, upprättades speciella roller - journalister - för att sprida relevant information för medborgaren när denne skulle gå till val (Graber, 2004:546). I dagens samhälle där miljontals människor skapar samhällen och rösträtten är mer utbredd jämfört med tidigare, är det svårt att ha direktkontakt med politiker, och därför fyller journalistiken en funktion för medborgaren (ibid.).

Bridging the Gap

Efter negativa opinionsundersökningar, och folkomröstningar om EU-medlemskap runt om i Europa vilka slutade i nej, bestämde sig Europeiska kommissionen i slutet av 90-talet för att utveckla en mediestrategi. Medierelationen och kommunikationen i helhet behövde bli bättre (Bijsmans & Altides, 2007:324). En kommunikationsansvarig tillsattes, samt en omstrukturering gjordes för att EU-kommissionen skulle bli bättre på att kommunicera vad som skedde i Bryssel. Ett "White paper on Communication" lanserades och huvudfrasen som används är "bridging the gap" mellan invånare i EU och EU-politiken (Bijsmans & Altides, 2007:324). EU-medborgare tar del av information om EU via media, som därmed sammankopplar de som väljs (de som representerar), samt EU-medborgarna (de som representeras) (ibid.). Detta skapar

dock ett demokratiskt problem i och med att det som har med EU att göra mestadels möts med ointresse av läsarna (ibid.).

Medan Follesdal och Hix menar att det rådande bristande EU-deltagandet för EU-medborgaren rent byråkratiskt kan åtgärdas genom ett starkare EU-parlament (Follesdal & Hix, 2006) finns det även andra inriktningar som snarare forskat på hur EU-medborgaren kan bli mer upplyst om EU genom att den offentliga sfären (the public sphere) utvecklas. Grimm och Scharf (Grimm, 1995; Scharf, 1999) är företrädare för att EU skulle bli mer demokratiskt och legitimt om det förutom medierna, fanns ett tydligare forum för EU-medborgarna, som på ett mer naturligt sätt skulle kunna leda till diskussion och samtal om EU. Om inte detta först sker, spelar det ingen roll om EU-parlamentet stärks på det demokratiska planet eller inte, eftersom grundproblemet kvarstår, d.v.s., bristfällig kommunikation mellan medborgarna inom ramen för organisationen (Grimm, 1995; Scharf, 1999). Peters et al. är inne på samma linje i *7 National and Transnational Public Spheres: the Case of the EU*. De försöker reda ut hur ett engagemang i civilsamhället (i EU specifikt) kan skapas, med utgångspunkt i hur kommunikationen ser ut nu. Detta med inriktning på kommunikation och ett forum för diskussion (Peters et al., 2005). Men medan Grimm och Scharf förespråkar en byråkratisk lösning i form av forum där frågor kan diskuteras, anser Peters et. al snarare att EU blir demokratiskt först när det finns möjligheter för kommunikation tillgänglig för alla, och att det är möjligt att diskutera EU-frågor över nationsgränserna.

Idag är det, efter omfattande forskning, vetenskapligt belagt att människor får stora delar av sin uppfattning om politik från nyhetsmedier (Graber, 2004:547). Det finns även en tydlig ackumulativ aspekt. Människor bygger på sin världsbild utefter den information som en person tidigare samlat på sig i nyhetsväg (ibid.). Detta ger en naturlig makt åt medierna, vilket inte minst priming är en del av. Kort kan det beskrivas som att hur media gestaltar en fråga, påverkar läsarens uppfattning av vad denna tycker är viktigt i samhällsdebatten (Graber, 2004:548).

Mediernas funktion i en demokrati är omdiskuterad. Problematiken består i två delar, dels vad som egentligen definieras som en demokrati (Held, 1995; Dahl, 2000), dels vilken standard som bör råda i medium som förmedlar nyheter (Strömbäck, 2005; Norris, 2000; Asp, 2007; Zaller, 2003). Visserligen finns det faktum som många kan komma överens om, exempelvis att media skall förmedla nyheter som inte tar ställning, samt granska makten. På detaljnivå råder det dock inte en klar konsensus angående hur media egentligen bör rapportera för att upplysa medborgarna (Peters et al., 2005). Mediernas specifika roll i förhållande till EU har det forskats kring. I och med initiativet till en utredning om Delaktighet i EU, med mål att främja delaktigheten i, och engagemanget för, EU hos bland annat individer och organisationer (dir. 2014:112), står det dock klart att det finns ett behov av att utreda frågan ytterligare.

3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna studie är att undersöka hur Sveriges dagstidningar rapporterar om EU, med fokus på hur EU skildras som en demokratisk institution, samt hur individen och Sverige som medlemsland skildras inom denna institution.

Frågeställningar

1. Vilken bild av EU som institution framkommer av rapporteringen?

Denna frågeställning berör vilken bild som målas upp av EU som organisation och vilken roll som organisationen tillskrivs som aktör.

2. Hur skildras Sverige som medlemsland inom EU?

Denna frågeställning tydliggör hur Sverige som medlemsland skildras i journalistiken. Frågeställningen kan närmare förklara hur Sverige, en demokratisk nation, förhåller sig till en institution som till vissa delar är överstatlig och till vissa mellanstatlig, vilket ställer krav på medlemslandet.

3. Hur skildras individen inom EU?

Med en ”individ inom EU” menas i detta fall individer som befinner sig inom EU, det kan exempelvis vara EU-medborgare. Många EU-medborgare har rösträtt, och hur en person med rösträtt skildras är viktigt ur ett demokratiskt perspektiv eftersom det är de som röstar som väljer vilka som skall ha makten. Men frågeställningen är också viktig för att urskilja hur människan ses inom EU som sammanhang.

Med anledning av diskussionen om det demokratiska underskottet som råder inom EU, samt medborgarens behov av att ta till sig information för att hen skall känna sig delaktig i de demokratiska processerna i organisationen, speglar syftet mediernas rapportering om EU. Frågeställningarna besvarar bilden av EU i flera dimensioner. Dels EU som helhet, dels medlemslandet Sverige i EU, men även på individnivå i form av individen och medborgaren i EU.

Frågeställning nr. 2 och nr. 3 är därmed förgreningar av frågeställning nr. 1. Alla frågeställningarna utgör därmed också ett naturligt led i att besvara studiens syfte. Visserligen kan indelningen av de olika frågeställningarna göras på ett flertal olika sätt, men för att undersöka mediebildens av EU, krävs det vissa institutionella fokusområden. Detta på grund av att EU är så enormt komplext med många olika instanser.

4. TIDIGARE FORSKNING

Mediebilden av EU

Inom politisk kommunikation är mediebilden av EU föremål för forskning, både inom medie-och kommunikationsvetenskapen, och statsvetenskapen. Gleissner och Vreese (2005) undersökte hur det rapporterades om EU i media i tyska, brittiska och nederländska tidningar, med utgångspunkt i bland annat synlighet, tonalitet, och conflict framing (Gleissner & Vreese, 2005:226-227). Resultaten pekade på att under perioder då det inte förekommer någon stort händelse i EU, som exempelvis ett EU-toppmöte, sker det inte mycket rapportering. EU syns mer i media under stora evenemang, och mindre under lugna perioder, även om viktiga beslut tas. Rapporteringen om EU är också starkt kopplad till händelser eller att landet i fråga tar del av en händelse inom EU (Gleissner & Vreese, 2005:237).

Meyer problematiserar hur EU som avsändare inte bidrar till att medierna har tillräckligt bra innehåll i ett demokratiskt perspektiv, så att medborgaren förstår (Meyer, 1999). EU underlättar alltså inte till en kommunikativ förståelse för hur institutionen fungerar vilket bidrar till ett kommunikativt underskott (Meyer, 1999:629). En journalist som rapporterar om EU-frågor behöver därför en omfattande kunskap om hur EU fungerar som en institution, för att kunna översätta de krångliga pressmeddelandena i det tidnings-innehåll som sedan kommer läsaren till del (Meyer, 1999:630). Slutsatsen som Meyer drar är att det kommunikativa underskottet för EU som institution, beror på att EU som avsändare inte lyckas kommunicera strukturerna för beslutstagande, och hur de olika delarna av organisationen hänger ihop institutionellt sett (Meyer, 1999:635). I en undersökning om hur EU representeras i tidningar i Frankrike, Spanien och Storbritannien, framkom att medierna inte bara porträtterar EU som någonting negativt, utan inte heller lyckas informera om grundläggande aspekter av EU så att läsaren kan få en heltäckande bild av hur organisationen är uppbyggd (Menéndez, 2010:412). Detta går i linje med att media inte har lyckats etablera en kontakt mellan EU och medborgarna, vilket i sig beror på att EU som avsändare av kommunikation inte lyckas kommunicera vad de är och gör på en byråkratisk nivå (Anderson et al., 2004).

Journalistik i olika typer av demokratier

Enligt Strömbäck (2005:341) är mediernas roll gentemot medborgaren beroende på vilken typ av demokrati som det rör sig om.

1. Proceduriell demokrati

Denna typ av demokrati uppfyller minimikraven för att kunna kallas en demokrati. Det är en ung typ av demokrati som uppkommer i stater som går från att vara en diktatur till en demokrati. Här finns inga normativa krav på medborgaren att denna skall vara upplyst och ta del av medierna när det inte är ett val. Journalistiken skall respektera de demokratiska processerna, agera vakthund och larma om det görs något fel av exempelvis makthavare.

2. Konkurrensdemokrati

I denna typ av demokrati är val viktiga, och konkurrensen består i en politisk tävlan om folket röster. De politiska institutionerna agerar, medan väljarna reagerar. Demokratin består i att en medborgare väljer, men det är mindre intressant vad som händer mellan valen. Journalistiken agerar vakthund eller alarm och fokuserar på positioner där makten och de politiska aktörerna finns. Det är även denna typ av demokrati som gäller när det kommer till EU som institution.

3. Deltagardemokrati

Här sätter medborgaren agendan och avgör vad medierna skall behandla. Journalistiken mobiliserar medborgarnas intressen. Den fokuserar på problem och problemlösning, samt bilden av att politik är en öppen process som alla medborgare skall ha möjlighet att påverka. Journalistikens roll är att länka samman aktiva medborgare.

4. Deliberativ demokrati

Ett annat ord för denna typ av demokrati är samtalsdemokrati. De politiska samtalen ska vara inkluderande, och präglas av opartiskhet, rationalitet, ärlighet, samt jämställdhet. I likhet med deltagardemokratin uppmanar journalistiken till diskussioner och länkar medborgare samman, men inte så att alla medborgare hela tiden aktivt måste delta i debatten.

Media som vakthund

Att förhållandet mellan demokrati och medierna baseras på ett socialt kontrakt, utvecklar Strömbäck i *In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism* (Strömbäck, 2005). "According to this view, media and journalism require democracy as it is the only form of government that respects freedom of speech, expression and information, and the independence of media from the state. By respecting and protecting these necessary freedoms, democracy fulfills its part of the social contract with the media and journalism" (Strömbäck, 2005:332). I en demokrati bör media ha en funktion av att vara en vakthund (watchdog), d.v.s. granska makthavarna. Det kan sägas vara en tvåvägsrelation. Medierna behöver en demokratisk ram för att kunna verka självständigt och granska makten, medan demokratin behöver media och journalistik för att media ska kunna förse väljarna och medborgarna med relevant information så att självständiga beslut kan tas. (Strömbäck, 2005:332).

5. TEORETISKT RAMVERK

Förutom teorierna om demokratiskt underskott kommer denna studie att baseras på teorier angående tolkningar av vad som egentligen är en informerad medborgare och dennes plats i en demokrati, samt teorier om medias funktion för en fungerande demokrati. Då studien har ett innehållsperspektiv, är det särskilt viktigt att ha i åtanke de djupliggande demokratiska ideal som det undersökta materialet ger uttryck för, med EU som kontext. I det teoretiska ramverket lyfts perspektiv från olika sidor, detta för att ge ett komplett verktyg i analysen. Ämnet är komplext, och därför behövs en mångfacetterad teoretisk grund. Att applicera det nedanstående teoretiska ramverket, är därför ett sätt att förstå och kunna tolka rapporteringen av EU som institution.

Demokratiskt underskott – om *democratic deficit*

Frågan om EU:s transparens och grad av demokratisk förankring är ett ständigt föremål för diskussion (Moravcsik, 2004; Norris, 1997). Inte minst sedan Europakommissionen avgick i sin helhet 1999 har kommunikationen med EU-medborgarna, samt transparensen i arbetet, lyfts fram som en viktig aspekt som behöver förbättras (Meyer, 1999:626).

EU:s egen definition av demokratiskt underskott (*democratic deficit*) kan sammanfattas:

"The democratic deficit is a concept invoked principally in the argument that the European Union and its various bodies suffer from a lack of democracy and seem inaccessible to the ordinary citizen because their method of operating is so complex." (Europeiska unionen, 2015).

Majone (1998) anser inte att diskussionen angående det demokratiska underskottet främst handlar om hur demokratiskt EU borde vara i relation till medborgarna, utan snarare handlar det om en grundläggande diskussion angående vilka mål och vilken funktion EU bör ha som institution (Majone, 1998:27). EU är komplext på grund av att det måste vara det eftersom det är en institution som är så nära sammanknuten med dess medlemmar och som verkligen kan påverka medlemmarna. Beslut tas kollektivt och med majoritet i Europaparlamentet, vilket i sig gör det demokratiskt, och den makt som fördelas till EU-kommissionen är baserad på att organisationen då blir effektivare (Majone, 1998:28). EU lider inte av ett demokratiskt underskott på grund av hur det är institutionellt konstruerat, något som visserligen gör organisationen långsam i behandling av frågor (Moravcsik, 2004; Majone, 1998).

Medan Moravcsik och Majone (Moravcsik, 2004; Majone, 1998) argumenterar för att det inte finns något demokratiskt underskott i EU, har Follesdal och Hix en helt motsatt åsikt (Follesdal & Hix, 2006). Huvudpoängerna som framförs i *Why There is a Democratic Deficit in the EU: A Response to Majone and Moravcsik* består i att befolkningen i EU-länder inte har möjlighet att påverka vilka personer som blir tillsatta i de högre positionerna, samt att det inte finns ett tillräckligt samband mellan politikerna och folkets röst, det vill säga mellan EU-parlamentet och väljarna. Dessutom är EU-parlamentet för svagt i förhållande till

kommissionen (Follesdal & Hix, 2006:535-536). Europaparlamentet och Europeiska rådet bör därför se över sin konstitutionella design, till exempel bör Europeiska ministerrådet bli mer transparent i hur det hanterar frågor. En ökad transparens kan leda till en mindre effektiv organisation, men det är värt det eftersom det demokratiska värdet ökar (Follesdal & Hix, 2006:555). För att EU skall bli mer demokratiskt menar Follesdal och Hix att media spelar en viktig roll, "[T]his not only means publishing voting records, which has been the demand of many democratic deficit commentators for some time. It also means allowing the public, via the media, to see who proposed what, what coalitions formed, which amendments failed, and who then was on the winning and losing side." (Follesdal & Hix, 2006:553).

Nyhetsmedias roll i en demokrati

I *Fairness, informativeness and scrutiny: The role of news media in democracy* sammanfattar Asp nyhetsmedias uppgift i en demokrati som att de bör realisera folkets vilja genom att uppmäna till ett utbyte av idéer (Asp, 2007:32). Det normativa demokratiska kriteriet följs också av att media ska bidra till att en fri och autonom opinion skapas i samhället (ibid.).

Enligt Asp kan en därför förvänta sig att media ska uppträda på ett visst sätt, utefter demokratiska normer (Asp, 2007:34).

1. Nyhetsmedia ska *informera* medborgarna så att dessa kan göra oberoende upplysta val. Informationen skall vara relevant. För medborgaren får informationen värde om den uppfyller bredd, djup och densitet, det vill säga, att informationen är väl anknuten till medborgaren och argument tas upp både för och emot en fråga.
2. Att de är *rättvisa (fair)* i sin gestaltning av händelser, och inte tar parti för någon viss opinion. En aktör kan bli favoriserad dels genom att denne porträtteras genom en viss image, dels hur en fråga presenteras för läsarna. En tredje aspekt för att avgöra hur rättvis media skildrar en aktör är hur det skrivs om *andra frågor i relation till* aktören. Genom dessa tre faktorer tillsammans, kan en övergripande bedömning göras angående om kravet på rättvisa faktiskt uppfylls.
3. Att de granskar *makthavarna* å medborgarnas vägnar, så att dessa kan fatta egna beslut om hur beslutsfattare beter sig, och om de är trovärdiga. Traditionellt sett kan synen av media knytas an till att de ska fungera som den fjärde statsmakten, d.v.s. det faktum att media skall vara oberoende av de politiska beslutsfattarna och därmed kan granska dessa så att medborgare kan ta välgrundade beslut. I den granskande rollen är det specifikt fyra faktorer som är särskilt viktiga:
 1. Det som rapporteras är *sant* i sakfrågan.
 2. Det som rapporteras är *relevant* för medborgaren.
 3. Den som rapporterar är *oberoende* från makthavare.
 4. Det som rapporteras är *rättvist* framställt och reflekterar flera sidor av en fråga.

Även om standarden för demokratisk journalistik är omdiskuterad och konsensus inte råder angående hur hög standarden skall vara (Peters et al., 2005), är Asps teori en grundbult i studien. Asps teori antar ett innehållsperspektiv där mediernas innehåll är i fokus, men samtidigt finns medborgarens informationsbehov med i periferin. Detta gör teorin användbar för att kunna tolka de nyhetsartiklar som skall analyseras ur ett demokratiskt innehållsligt perspektiv.

Från the informed citizen till the monitorial citizen

Schudson benämner den *informerade medborgaren* (the informed citizen) som en medborgare som tar till sig information för att kunna ta välgrundade beslut och att det är en nödvändighet i en demokrati att medborgaren är välunderrättad (Schudson, 1998). Men en fulländad detaljkunskap om alla större politiska beslut har blivit en omöjlighet, det finns helt enkelt för mycket att veta och för mycket information att ta till sig, enligt Graber (2003:145). Därför är begreppet *monitorial citizen* mycket bättre för tidsåldern vi lever i. I brist på en bra svensk översättning, är det det engelska uttrycket som kommer att användas i den fortsatta texten. Med *monitorial citizen* menas att en upplyst medborgare per definition inte behöver ha full kunskap om alla större politiska beslut i detalj, utan snarare bör ha en förmåga att effektivt ta till sig den typ av kommunikation som är viktig för att kunna fungera inom ett demokratiskt ramverk. Det vill säga, kunna diskutera frågor sinsemellan, samt gå till val. Kravet på innehållet är därför inte lika övergripande i jämförelse med Schudsons (1998) inställning till att medborgaren skall vara grundligt informerad om, och insatt i, alla frågor som kan påverka denne. Graber anser dock att en monitorial citizen skall kunna få ta del av den information som krävs för att ha diskussioner om övriga viktiga politiska frågor också, och inte enbart då det är val. "*Citizens should be supplied with sufficient information about the perennial major issues of our age so that they can monitor how these issues are developing and so that they can communicate about them formally or informally.*" (Graber, 2005:147). Graber menar att även om det inte är möjligt att alla medborgare tar till sig den information som behövs, kan det göras på olika sätt och att även om det finns olika typer av nyheter om ett ämne, behöver inte det ena vara bättre än det andra. Det innebär till exempel att skillnaden mellan *hard news* (nyheter om politiska ämnen och exempelvis lagstiftningsprocesser) och *soft news* (nyheter som är roande, lättbearbetade och anpassade efter den som tar del av det) inte behöver betyda att en fråga blir ojämnt framställd i rapporteringen bara för att den exempelvis är lättsmält – individer är olika och tar till sig information på olika sätt beroende på vilken inlärningsprocess som fungerar bäst (Graber, 2003:147). Detta kan även jämföras med hur rapporteringen i media om politiska frågor mer och mer övergår till infotainment, d.v.s. att många frågor presenteras som en blandning mellan information och underhållning, och därmed blir mer lättbegriplig och förståelig (Baum, 2002:92).

Medier som burglar alarm systems

Enligt Zaller (2005) kan kvalitén på nyheter ofta bedömas som undermålig ur ett demokratiskt perspektiv. Detta beror på en orealistisk bild av hur den ideala medborgaren bör bete sig, samt en för hoppfull bild av informationens positiva inflytande på en medborgare i en demokrati. Med andra ord, bara för att all

information finns om ett ämne, innebär det inte att medborgaren kommer att ta del av den. Därför bör kraven på en upplyst medborgare och demokratiskt innehåll i medierna sänkas (Zaller, 2005). Zaller ställer sig frågan vilken standard som bör användas när en bedömer medias kvalitet (Zaller, 2005:110), och besvarar den: *the burglar alarm news system*. Eftersom medborgaren inte kan ta till sig all information som kommer i dennes väg i dagens samhälle, har medierna en skyldighet att konkretisera och förenkla särskilt viktiga och akuta frågor så att medborgaren snabbt kan ta detta till sig för att kunna välja politiska företrädare (Zaller, 2005:126-127). I likhet med Strömbäcks resonemang om att media skall fungera som en vakthund i en demokrati (Strömbäck, 2005:332), skall de enligt Zaller fungera som ett tjuvlarm (burglar alarm) för att medborgaren skall kunna ta del av den viktigaste informationen. För Zaller handlar det till syvende och sist om att media skall ge medborgaren verktyg för att effektivt ta sig an akuta sakfrågor som gör att medborgare kan hålla politiker ansvariga för sina handlingar.

Vad innehållet skall återspegla, och på vilket sätt det kan göras i relation till Asps teori om den information en medborgare bör få tillgång till är ett led i att studien skall knyta an och förklara varför en viss bild av EU framkommer i rapporteringen. Hur upplyst medborgaren bör vara är en viktig del för att kunna sätta innehållet i relation till Asps teori om vad som förväntas av innehållet i medier i en demokrati. Att bedöma artiklarna efter innehållet med utgångspunkt i Schudsons informerade medborgare eller Grabers *monitorial citizen* ger verktyg till att förklara vilken bild av individen som röstande medborgare som medierna ger uttryck för. En följd av att innehållet bedöms efter dessa teorier, är att innehållet kan sättas i relation med en demokratisk förankring. Detta är således i samklang med studiens syfte vilket är att undersöka hur Sveriges dagstidningar rapporterar om EU, med fokus på hur EU skildras som en demokratisk institution, samt hur individen och Sverige som medlemsland skildras inom denna institution.

Standarden för ett demokratiskt innehåll i journalistiken är i enlighet med Asps teori om medias funktion i en demokrati (Asp, 2007), samt ovan nämnda teorier om vilken information som bör inkluderas i mediernas rapportering utifrån hur mycket medborgaren bör veta (Schudson, 1998; Graber, 2003). Att medierna inom ramen för en demokrati kan rapportera på olika sätt, gör det också möjligt att bedöma om rapporteringen uppfyller medborgarens informationsbehov i en demokratisk kontext (Asp, 2007).

6. METOD

I studien analyseras publicerade artiklar från de fem största dagstidningarna i Sverige under en period av två veckor. Metoden i denna studie har sin utgångspunkt i Altheides innehållsanalys (Etnographic Content Analysis), eftersom denna typ av analys gör det möjligt att kategorisera och systematisera data, utan att viktiga undermeningar försvinner (Altheide, 1987). Att just ECA-analysen är passande för undersökningen beror dels på det teoretiska perspektiv som anläggs (ett innehållsperspektiv) dels på den typ av data som skall undersökas. Då modellen ger utrymme för egna kategoriseringar inom givna ramar (Altheide, 1987), ger det en flexibilitet, men också en trovärdighet i form av en försäkran om att studien kan replikeras av någon annan i ett senare skede.

Urval

Tidsperioden för studien är de två första veckorna i november månad år 2014. Det undersökta materialet publicerades därmed från den 1 november, till och med den 15 november 2014. Detta på grund av att den nya ordföranden för EU-kommissionen, Jean-Claude Juncker, tillträdde den 1 november 2014. Rapporteringen i skenet av detta är alltså ramen för denna studie. Denna period bör innehålla tillräckligt med material att analysera, samt innehåll som kan återspegla bilden av EU som institution som ges i rapporteringen. Med tanke på den valda tidsperioden, kan rapporteringen ha en viss inriktning på EU-kommissionen, eftersom Jean-Claude Juncker är dess överhuvud. Det kan även förekomma ett flertal olika aktörer och polemik mellan olika parter inom EU, exempelvis de som inte ansåg att Juncker skulle ha valts, i relation till de som ansåg att Juncker skulle valts (Vreese & Gleissner, 2005).

Urvalet är alltså en gyllene medelväg mellan det som skrivs om EU under perioder då det inte är val och det som skrivs om EU under perioder där EU står i fokus. Det sistnämnda sker i princip enbart vart 5:e år då det är ett EU-val till Europaparlamentet, och främst under den månad då valet skall ske. Detta till skillnad från de inrikespolitiska, nationella, valen i medlemsländerna där intresset från medierna är mycket större än när det kommer till EU-parlamentsvalet (Oscarsson & Holmberg, 2005:130-164). Ett annat alternativ hade exempelvis kunnat vara att analysera texter från en period nära EU-parlamentsvalet i maj 2014, innan, under eller efter händelsen. Det sker då en ökad rapportering om EU, och det finns även ett ökat intresse bland allmänheten. Det har dock gjorts många studier angående hur medierna rapporterar i anslutning till EU-val (Banducci & Semetko, 2013; Abramsson & Strömbäck, 2004; de Vreese et al., 2006). Att tidsramen för de undersökta artiklarna rör sig om en period av två veckor, baseras helt och hållet på att det skall vara möjligt att över huvud taget genomföra studien. Då det är en kvalitativ metod som tillämpas, där en grundlig innehållsanalys genomförs, innebär det att varje artikel kommer att läsas utförligt.

Det är inte en jämförande studie där rapporteringen i de olika tidningarna jämförs med varandra, utan studien undersöker den sammanlagda rapporteringen av EU och de gemensamma mönster som framkommer. Studien kan bara säga någonting om hur rapporteringen såg ut i de fem utvalda tidningarna under den specifika

tidspannet i november månad 2014, och hur innehållet i rapporteringen reflekterar de uppsatta ideal som finns angående hur journalistiken reflekterar EU i egenskap av en demokratisk institution.

Tidningarna som analyseras

Urvalet av tidningar baseras på deras räckvidd sett till upplagan. Informationsaspekten var en viktig del av urvalet. En bakomliggande anledning är att medborgarna i en demokrati skall ha möjlighet att vara upplysta om demokratiska frågor och därmed skall kunna ha tillgång till information (Asp, 2007; Strömbäck, 2005). Då tidningarna tillsammans når väldigt många läsare är det många som tar del av tidningarnas innehåll, och bildar en uppfattning om EU baserat på detta (Graber, 2003:163; Follesdal & Hix, 2006:553). Eftersom dessa dagstidningar har flest läsare i Sverige och har störst spridning, är det dessa som kommer att vara objekt för studien. Ett alternativ hade varit att undersöka hur EU skildras i olika medier, för att på så vis exempelvis kunna se om det finns en skillnad i rapporteringen beroende på det media som nyheten rapporteras i, men jag valde bort det på grund av en vilja att grundligt undersöka rapporteringen i ett enda medium, istället för att få en ytlig överblick över rapporteringen i ett flertal medier.

Sveriges största dagstidningar, enligt 2013 års upplaga (TU, 2015).

1. Dagens Nyheter
2. Aftonbladet
3. Expressen
4. Göteborgs-Posten
5. Svenska Dagbladet

De artiklar som är föremål för studien är oberoende av vilken del av tidningen de publiceras i, förutom på en punkt – ledarsidorna – vilket jag återkommer till. Detta för att för ett så omfattande material om EU som möjligt. Det kan exempelvis vara artiklar, notiser, eller andra publikationer som faller under tidningens benämning för omvärldsfrågor, kultur, nyheter eller inrikesrapportering. Undersökningsobjekten är publicerade i de tryckta upplagorna, och inte nätupplagorna av tidningen. Enligt Stiftelsen för internetinfrastruktur läser majoriteten av den svenska befolkningen tidningen i pappersformat i jämförelse med de som gör det på internet (Findahl, 2014), och det är därmed artiklarna i de tryckta upplagorna som undersöks.

En följd av att urvalet baseras på de fem tidningar som har de största upplagorna i Sverige, är att de är olika till sin karaktär. Aftonbladet och Expressen definieras som rikstäckande, medan DN, SvD och Göteborgs-Posten är lokaltidningar. SvD och DN når inte enbart Stockholmsområdet, utan hela Sverige till skillnad från GP, som främst läses i Västra Götalandsregionen (Tidningsutgivarna, 2015). Därtill finns det en variation i vilken typ av tidning det rör sig om. Aftonbladet och Expressen är kvällspress, medan de övriga definieras som morgontidningar (ibid.). I och med att detta inte är en jämförande studie, är ovanstående inte någonting som jag tar i beaktande i analysen, eftersom det är mönster i den sammanlagda rapporteringen av EU som studien fokuserar på. Däremot är det inte

orimligt att det framkommer olika typer av inriktning i innehållet, beroende på vilken tidning som artiklarna publiceras i, en jämförande studie vore därför en intressant inriktning för vidare forskning inom ämnet.

I det urval som gjorts finns det tidningar med olika ideologisk syn på EU, detta är en följd av att urvalet består av Sveriges fem största tidningar. Studien inkluderar därför inte tidningarnas ledarsidor. Detta för att dessa skrivs av ledarskribenter, och innehållet är menat att spegla den ideologi som tidningen utger sig för att ha. En ledarsida behöver inte vara fri från personliga åsikter, utan reflekterar skribentens och tidningens inställning i aktuella frågor (Journalistförbundet, 2015). Tidningar som är kopplade till exempelvis en socialdemokratisk, alternativt en liberalistisk politisk syn kan därför skildra EU på olika sätt. Det övriga innehållet i tidningen, d.v.s. de artiklar, krönikor, notiser och dylikt som undersöks i denna studie, bör enligt journalistiska yrkesetiken och de pressetiska reglerna vara ofärgat av åsikter och så neutralt som möjligt (ibid.). Detta är dock inte alltid fallet, utan vinklingar enligt medielogiken förekommer även i övriga delar av en tidning (McQuail, 2000). Det är i sin tur en naturlig följd av en innehållsinriktad studie, men då den, som redan nämnt, inte är en studie där en jämförelse mellan de olika tidningarnas innehåll, är det inte någonting som tas hänsyn till i analysen. I artiklarna förekommer det vinklingar och det syntes en skillnad mellan exempelvis Aftonbladet och Expressen, vilka tedde sig negativa till EU, och SvD och DN, som var positiva. Opinionerna tog däremot i stor utsträckning ut varandra sett till artiklarna som helhet.

Sökord och databassökning

Totalt rör det sig om 163 artiklar som ligger till grund för studien. Det redskap som användes i arbetet med artiklarna är webbplatsen tillika företaget Retrievers mediearkiv, som har digitaliserade tidningsutgåvor och artiklar i sin helhet (Retriever, 2015). Verket är lätt att använda och ger även stora möjligheter att specificera och avgränsa sökningen. Min intention var att det empiriska materialet skulle vara så omfattande som möjligt för att analysen skulle bli komplett och ta hänsyn till alla olika bilder av EU som framkom, vilket även var anledningen till det kvalitativa metodvalet. Därför användes sökordet "EU". Sökordet är i versaler då Europeiska unionens förkortning är i versaler. Det gav totalt 290 träffar. I genomgången av materialet utelämnades artiklar publicerade på ledarsidorna och debattsidorna, vilket gjorde att 163 artiklar återstod att analysera. Det positiva med att använda "EU" som sökord är att det är en bred trätt som inkluderar artiklar som uttryckligen har med EU att göra. Vidare är bokstäverna "EU" också de första bokstäverna i till exempel EU-kommissionen", "EU-parlamentet" och "EU-ordförande" vilket gjorde att dessa ord också dök upp på ett naturligt sätt. En skulle kunna tro att andra ord som innehöll "eu" också skulle dyka upp som sökresultat i sökningen. Detta gjordes dock inte i stor utsträckning, eftersom sökordet var i versaler. Totalt var det fem artiklar som dök upp i sökresultatet, men som inte innehöll någonting om EU. Dessa artiklar innehöll ord som "eufori", och "eufemism". Att enbart dessa artiklar dök upp i sökningen kan ses som ett bevis på att Retriever kategoriserat "EU" som ett fristående ord, vilket var min intention från början.

Att enbart använda ett sökord som är snävare och inriktad på en speciell del av EU, gjorde att träffytan minskade. En sökning på EU-kommissionen gav en femtedel så många resultat och därmed inte tillräckligt många resultat för att studien skulle uppnå en lika stor tillförlitlighet om studien enbart skulle baseras på dessa. För att vara helt säker på att artiklar som innehöll sökordet "Jean-Claude Juncker" skulle gå förlorade, gjordes även en kompletterande sökning med det som sökord. Det visade sig då att inga fler artiklar framkom, utan i alla artiklar som inkluderade Juncker, stod även "EU" med i texten.

Det skulle även gått att använda sökord såsom "Europeiska unionen", men det sökordet testades från början, och ledde till färre träffar än vid en sökning på "EU". En kompletterande sökning gjordes dock i efterhand för att försäkra mig om att artiklar som inte innehöll ordet "EU", utan enbart "Europeiska unionen" även dessa fanns med i det empiriska materialet. Utfallet blev att det totalt var fem artiklar under perioden som benämnde organisationen vid sitt fulla namn, och tre av dessa hade även en förkortning av EU inom parentes, vilket ledde till att det var två artiklar som inte redan var en del av materialet.

En annan aspekt av att välja "EU" som sökord är att det måhända kan vara så att en inrikespolitisk fråga som berör EU indirekt, inte definieras som en EU-fråga av tidningens områdesindelning, och att EU inte heller står med i texten. Detta skulle till exempel kunna vara fallet när det rör sig om hur riksdagen tar ställning till Mare Nostrum, eller dylika frågor där EU:s medlemsländer skall komma överens och frågan förankras i medlemslandet först, men där det inte nödvändigtvis framkommer att det är en EU-fråga. Detta är en synnerligen intressant aspekt, men att inkorporera även den inrikespolitiska rapporteringen skulle leda till att materialet blev väldigt stort, och dessutom hade bilden av EU möjligtvis inte blivit lika tydlig då organisationen inte nämndes vid namn. I denna studie ligger fokus på rapporteringen om EU som institution, men det vore givetvis intressant att studera hur EU-frågor behandlas i Sveriges riksdag även om det inte nämns vid namn. Detta är därför snarare föremål för en annan forskningsstudie.

Mer om det metodologiska tillvägagångssättet

Just kvalitativ innehållsanalys har en bredd av områden där den kan användas (Esaïasson et al., 2012: 215). Det som till syvende och sist gör denna metod utmärkt för studien, i jämförelse med en kvantitativ metod, är möjligheten att belysa det latentia innehållet i rapporteringen, d.v.s. det som kanske inte står rent uttryckligen i ord, men som framkommer om en exempelvis ser till hur aktörerna skildras i relation till varandra eller hur en person utmålas i relation till en annan person. Vidare är det som ett analytiskt grepp fördelaktigt att se till det inflytande en aktör (exempelvis EU) innehar över en annan aktör (exempelvis ett medlemsland). Detta för att etablera en konkret maktfördelning. EU är en institution med makt, eftersom det delvis är en överstatlig organisation, dels en mellanstatlig (EU-upplysningen, 2014c). Det kan även vara en informell makt i form av demokratiska ideal (Demokratirådet, 2011:112). Att se hur detta framkommer i texten, gör det enklare att se de latentia budskapen, men det underlättar även då det är kopplat till Asps (2007) standard för demokratisk journalistik där punkt två bestod i att se hur det rapporterades om frågor i relation till aktören. Med underliggande meningar menas alltså den tolkning som kan

göras i texten, men som inte står rent konkret i artikeln, ett informellt uttryck för denna del av det analytiska arbetet kan formuleras ”läsa mellan raderna”. Hur utförandet av arbetet med tolkningen sett ut, baseras på den arbetsstruktur som det redogörs för nedan.

Analysens genomförande och bearbetning av empiri

Enligt karaktären för Altheides kvalitativa innehållsanalys grundas studiens metod alltså på ett primärt ramverk, och en kodning görs utifrån studiens syfte och frågeställningar (Altheide, 1987). Vidare finns det här två alternativ; alternativ 1 består i att anta ett *öppet förhållningssätt*, det vill säga att den metodologiska kategoriseringen avgörs av det som faktiskt framkommer i artiklarna vid en genomläsning, och den vidare analysen baseras på det som är de viktigaste delarna av denna öppna läsning (Esaiasson et al., 2012: 216). Alternativ 2 är att applicera vad som kan definieras som ett *slutet förhållningssätt*. Det innebär att det görs färdiga kategorier för vad som ska framkomma, till exempel redan formulerade frågor som texterna skall besvara i analysen – de förhandsdefinierade begreppen ger en ram för analysen (ibid.). Förhållningssättet i denna studie är ett semi-öppet förhållningssätt. Det är ett slutet förhållningssätt i den meningen att det finns förutbestämda områden som texten bör besvara (Esaiasson et al., 2012: 216), samtidigt är det ett öppet förhållningssätt sett till att inom avgränsningen och variablerna kan även andra faktorer i rapporteringen framkomma som, om de är framträdande skall beaktas i analysen. Med detta menas att det kan finnas återkommande mönster i rapporteringen, vilka upptäcks efterhand och därför tas med i analysen. Detta hade inte varit möjligt i samma grad med ett slutet förhållningssätt till arbetsprocessen. Det positiva med detta förfarande är att det ger en tydlig struktur för hur tolkningen görs, samtidigt som det finns en flexibilitet. Det negativa består i att då det redan innan finns ett syfte med att granska rapporteringen, samt tre teman som utgör ett ramverk för analysen, kan vissa saker i rapporteringen undgå att upptäckas, exempelvis om en fråga inte faller inom ramen för något tema. Dock är analysens tematiska uppbyggnad utformad för att undvika denna typ av problematik, det är därför tre teman existerar och jag som analytiker antar ett semi-öppet förhållningssätt. Varje tema kategoriserades också i flera delar, för att göra analysen enklare och studien som helhet trovärdig. Varje tema korresponderar mot en kategori i analysen, men för att täcka in delar av rapporteringen som inte faller under något tema, men som ändå var intressant i den meningen att det hade med en distinkt rapportering om EU att göra, skapades också en fjärde kategori- *rapporteringens karaktär och innehåll*.

I enlighet med ovanstående resonemang indelades först artiklarnas innehåll efter tre teman, tillika studiens frågeställningar.

- 1. EU som institution**
- 2. Sverige i EU**
- 3. Individen inom EU**

Inom varje tema inkluderades kategorier, och med dessa kategorier som grund skapades variabler (för variabelschemat, se bilaga 1). Variabelschemat är det som ifylls vid läsning av texten, medan kategorierna har en funktion av att vara

övergripande frågor som bör besvaras inom ramen för temana. Variabelschema är därför konkretare än kategorierna, men ger samtidigt utrymme för att lägga till frågor som uppkommer efterhand. Temana och kategorierna hör till det slutna förhållningssättet, medan variabelschema ger mig en möjlighet att vara öppen i förhållningssättet till texten, inom de uppsatta ramarna för studiens syfte.

De övergripande kategorierna för innehållsanalysen, på vilka variabelschema baseras är:

Kategori 1. EU som institution

Går det att urskilja mönster i gestaltningen av hur EU skildras som institution?

Kategori 2. Sverige i EU

Finns det några mönster i hur medlemsländerna i allmänhet och Sverige i synnerhet benämns i artiklarna?

- Vilken maktrelation målas upp mellan medlemsländerna och EU?

Kategori 3. Individen inom EU

Hur speglar artiklarna individen inom EU?

- På vilka sätt omnämns EU-medborgare?
- På vilka sätt omnämns individer som inte är medborgare i EU?

Kategori 4. Rapporteringens karaktär och innehåll

Vilken typ av information finns i artiklarna?

- Ger artiklarna någon bakgrundsinformation?
- Vilken typ av information finns inte med i artiklarna?

Hur rättvis är rapporteringen?

- Är rapporteringen opartisk eller tas det parti för någon speciell opinion eller aktör?
- Vilka andra huvudsakliga frågor och aktörer kan kopplas till rapporteringen om EU, som inte direkt har med EU att göra, men som framkommer i artiklarna?

Varje artikel lästes igenom minst två gånger, för att försäkra att någon viktig innebörd inte gått förlorad i den första läsningen. Varje tema tilldelades en färg, och den del av texten som hörde till vilket tema färgkodades för att få en överblick över vilket tema som dominerade texten. Dessutom fylldes variabelschema i.

Mer om systematisering av variablerna

Variabelschema baseras på de uppsatta (Esaiasson et al., 2012:216) kriterierna för ett variabelschema. Dels sätts EU i relation till andra aktörer i form av organisationer, men för att upptäcka underliggande meningar är det också viktigt att se hur andra aktörer beskrivs i relation till varandra, exempelvis EU-

parlamentet och EU-kommissionen, individen och EU som institution. Detta har även att göra med inflytande, vilket nämdes tidigare i kapitlet.

I variabelschemat inkorporeras också bakgrundsinformation och dess förekomst. I enlighet med den teoretiska grunden som kartlägger hur journalistik egentligen borde se ut med utgångspunkt i en demokratisk standard (Strömbäck, 2005; Norris, 2000; Asp, 2007; Zaller, 2003), är bakgrundsinformation delvis viktig för att sätta en fråga i sin kontext. De kriterier som är utgångspunkten i analysen är huruvida det går att förstå artikeln och dess innehåll fristående, eller om det krävs ytterligare bakgrundsinformation för att sätta artikeln och innehållet i sin kontext. Detta är kopplat till teorierna om *the informed* och *the monitorial citizen* (Schudson, 1998; Graber, 2005:147), men handlar även om läsarens förförståelse. Att veta vilken bakgrundsinformation som är nödvändig för att en läsare skall förstå vad en fråga handlar om, är inte lätt att klargöra, men de kriterier som jag utgått ifrån i analysen består dels i om det finns en förklaring av vad frågan gäller, dels om artikeln bygger på tidigare artiklar och därför måste läsas som en fortsättning på en påbörjad rapportering. Med bakgrundsinformation menas inte att varje artikel exempelvis behöver förklara vad EU-kommissionen är för något, utan snarare om de frågor som tas upp i texten ges en kontext och ett sammanhang. Huruvida jag som uttolkare förstår artikelns sammanhang eller inte, är därför en ledstjärna när det kommer till bakgrundsinformation.

Under variabeln ”övrigt”, som hör till kategori nr 4, *rapporteringens karaktär och innehåll*, ifylldes andra aspekter som inte täcktes in av de övriga variablerna. Ett exempel på detta är rapporteringen om Frontex och Mare Nostrum, där inte någon part ville ta ansvar för flyktingströmmarna från krigsdrabbade länder utanför EU.

När variabelschemat var ifyllt, och artiklarna textmässigt bearbetade, gjordes en sammanfattande genomgång av variabelschemat för att kunna uttyda ytterligare mönster. På så sätt gick det att se vilka aktörer som framkom i artiklarna, och om det fanns övriga mönster som inte framkommit vid den första genomgången. När genomgången av empirin var genomförd, kunde tre typfall genereras med tema 1 som grund; *EU som en byråkrati*, *EU som en god aktör och ett världsförbättrande ideal*, samt, *EU som en abstraktion*. De mönster som framträdde i skildringen av de olika temana var dock flera. Särskilt tema 1, *EU som institution*, erbjöd flera olika gestaltningar av EU. Bedömningen av vilka gestaltningar som lyfts fram i resultatet, beror först och främst på hur stor del av rapporteringen som dominerades av en specifik inriktning. ”EU som makthavare”, tillika ”EU som ouppnåelig” hade mycket väl kunnat vara typfall att utveckla vidare, men förekomsten i artiklarna av dessa mönster var inte lika framträdande som den övriga rapporteringen, och därför platsar dessa inom de paraplyer som de större typfallen utgör. Detta beroende på att det som diskuterades i artiklarna inte upptog en stor plats i materialet som helhet. Exempelvis omnämndes Frontex i samband med flyktingströmmar, samt Eures i samband med korruption.

Avslutande ord om det metodologiska tillvägagångssättet

En smärre felkälla i tillvägagångssättet är att på grund av att materialet är omfattande, och att alla artiklar skulle analyseras kvalitativt, hann jag enbart läsa igenom alla artiklarna två gånger. Vid en mer omfattande studie, skulle med fördel ett flertal genomläsningar av artiklarna kunna göras för att på ett ännu

grundligare sätt kunna försäkra studiens tillförlitlighet i den meningen att viktiga mönster i artiklarna inte undgåts.

I den valda metoden ingår inte en lika grundlig tolkning som i till exempel en semiotisk analys. Det skulle givetvis vara möjligt att anlägga ett semiotiskt perspektiv på tidningsartiklarna. Den valda metoden som baseras på ECA-analys ger dock spelrum för att hitta mönster i skildringen av EU, utan att de för den skull är sammanbundna med en viss typ av slutsats som hör till semiotiska regler.

Detta är inte på något vis en *aktörscentral* studie, där det spelar någon roll vem som säger vad (d.v.s. aktören bakom ett påstående och dess intentioner, vilket snarare är kopplat till ett avsändarperspektiv), utan en *idécentral* studie där den kritiska granskningen är kopplad till vad innehållet gestaltar för idéer (Esaiasson et al., 2007:218). I det här fallet är det skildringen av EU som en demokratisk institution, samt individen och medlemsstaten inom organisationen. Det går också i linje med att denna studie antar ett innehållsperspektiv, och inte ett avsändarperspektiv.

Återstår frågan om min förförståelse, vilket är viktigt att tydliggöra vid denna typ av analys, där textens uttolkare och texten lever i så nära symbios, och där analysen är beroende av textuttolkarens förförståelse av ämnet (Esaiasson et al., 2012:222). Beroende på vem som läser texten kan olika slutsatser framkomma. Hur stor inverkan personen som analyserar har på slutresultatet, finns det olika inställning till (ibid.), men oavsett kan det vara viktigt att vara medveten om att det kan förekomma. Textens närhet till mig som uttolkare är signifikant. Den valda tidsperioden ligger nära i tiden, och en viss del av nyhetsrapporteringen finns fortfarande kvar i minnet, dessutom är det moderna tidningsartiklar som analyseras, och inte historiska dokument som publicerades för tiotals år sedan. Som uttolkare är jag därmed nära analysobjekten (Esaiasson et al., 2012:221). Både intellektuellt i form av en sakkunskap om EU, men även tidsmässigt då artiklarna publicerades nära studiens genomförande.

I tolkningen som gjorts är jag neutralt inställd till EU, för att inte omedvetet vinkla innehåller i artiklarna för att återspegla någonting negativt eller positivt. Huruvida jag är positivt eller negativt inställd till EU som institution skall inte påverka resultaten, detta är mycket viktigt för undersökningens trovärdighet. Teorierna fyller här en funktion. Dessa fungerar som mina glasögon, och skiljer min inställning till sakfrågan, från sakfrågan i sig.

7. RESULTAT OCH ANALYS

För att redogöra för studiens resultat så logiskt som möjligt, följer ett avsnitt där resultat och analys har vävts ihop. Avsnittet är uppdelat i tre delar, som är kopplade till metodens tre teman och även studiens frågeställningar.

- Vilken bild av EU som institution framkommer av rapporteringen?
- Hur skildras Sverige som medlemsland inom EU?
- Hur skildras individen inom EU?

1. Bilden av EU som institution

EU kan utmålas på ett flertal olika sätt, men följande är en beskrivning av tre typfall av hur EU beskrivs som institution utifrån det undersökta materialet. Som nämndes i metodavsnittet, är dessa tre typfall de som starkast framkom i analysen. Typfallen återger de starkaste exemplen på gestaltningar av EU och som framkom i den empiriska bearbetningen.

Följande är de starkaste typfall som framkom:

1. **EU som en byråkrati**
2. **EU som en god aktör och ett världsförbättrande ideal**
3. **EU som abstraktion**

EU som en byråkrati

En framträdande bild av EU är den av en byråkrati. Den Europeiska unionen stiftar lagar, skriver förordningar och dömer i Europadomstolen. Dominerande i rapporteringen är att EU är en aktör som har regler för många samhällsföreteelser; fiskeri, koldioxidutsläpp, bankväsendet och handel (TT, 2014, 13 november; Fröberg, 2014, 7 november; Von Hall, 2014, 15 november; TT, 2014, 14 november; Björklund, 2014, 14 november). EU förbjuder import av energislukande TV-apparater (Tuvlag, 2014, 4 november), sätter regler för arbetskraftsinvandringspolitik, gör ekonomiska prognoser, har standardtester för säkra bilar och sätter upp regler för jakt (Carnmarker, 2014, 7 november). Listan kan göras lång. EU har regler för tonnage - hur båtar får gå i hamn (Berglund, 2014, 3 november) och dessutom finns regler kring miljömärkning och timmer (Hugo, 2014, 6 november). EU godkänner vaccin, och tvångsmatning av fåglar strider mot deras direktiv (Erickson, 2014, 1 november). Artiklarna ger sammanlagt en bild av att EU är en byråkratisk aktör långt borta. ”*Vi har en intern konsultationsprocess...*” (Goksör, 2014, 15 november) är ett citat som säger väldigt mycket om hur EU porträtteras som en byråkrati. Alla regler och lagar ger också intrycket av att EU är konstant närvarande i en individs liv, men vad det är som ger upphov till regleringarna är ofta oklart. En mer konkretiserad bild av vad dessa regler egentligen innebär, är det svårt att som uttolkare få en uppfattning om. I denna typ av skildring av EU finns det en övre makt, en byråkrati, som bestämmer över vad individen och en medlemsnation får eller inte får göra, men för individens del är det mycket svårt att påverka eller stå upp mot EU eftersom det då finns det en risk att frågan går till EU-domstolen.

Även sanktioner och embargon är något som EU arbetar aktivt med. När EU vill göra en markering passar det bra att sanktionera handel med ett annat land,

exempelvis Ryssland eller Iran (Roostae, 2014, 13 november; Nevéus, 2014, 8 november; Hellström, 2014, 4 november). Vidare sluter EU avtal, särskilt TTPI-avtalet rapporteras det om under den undersökta perioden. *"Ett frihandelsavtal mellan EU och USA ska i sina huvuddrag bli klart under nästa år, hoppas EU:s nya handelskommissionär Cecilia Malmström. Hon vill att avtalens investerarskydd ska moderniseras, så att företag inte ska kunna klaga på politiska beslut som gäller hälsa och miljö."*, är ett exempel på hur avtalet byråkratiskt omnämns.

EU fungerar också som en medlare mellan länder som inte kommer överens (Winiarski, 2014, 11 november; Lind, 2014, 11 november), och delar ut pengar till projekt för att göra dem möjliga, exempelvis kultur och lantbruk (GP, 2014, 6 november; Düsing, 2014, 4 november; Kilner, 2014, 6 november). Hur ansökningsprocessen om pengar till dessa projekt ser ut, framgår dock inte.

EU utmålas som en institutionell byråkrati som tar ansvar, men samtidigt lägger ansvar på medlemsländerna och säger åt parter som behöver ta ansvar, exempelvis Ryssland, WTO och Iran (Hellström, 2014, 4 november; Winiarski, 2014, 11 november; Henriksson, 2014, 15 november). Men i sammanhang som att EU säger åt andra parter hur de ska agera, kräver medlemsländerna att EU ska agera. I det undersökta materialet finns det krav på att EU skall ta tag i flyktingpolitik, korruption, skatteflykt, odemokratiska länder, energifrågan och klimatfrågan (Ström Melin, 2014, 12 november; Ohlsson, 2014, 14 november; Küchler, 2014, 12 november; Johansson, 2014, 14 november; Gunther, 2014, 2 november; Stiernstedt, 2014, 4 november). Att medlemsländerna inte följer de ekonomiska föreskrifterna eller EU:s invandringspolitik – det är EU:s fel eftersom de inte satt tillräckligt hårda krav på alla medlemsländer. Detta enligt medlemsländerna själva. Där är det EU som inte har tagit sitt ansvar (Byström, 2014, 5 november). Detta går dock emot de uppsatta kriterierna för EU-medlemsländernas suveränitet, som inte skall kränkas (Petersson, 2014, 7 november). För samtidigt som EU måste göra någonting för de stora frågorna i samhället, ger aktörerna i artiklarna också en bild av att EU inte skall lägga sig i enskilda länders handlingar, exempelvis jakt, invandringspolitik och ekonomi. Detta blir särskilt tydligt då Juncker anklagas för skatteplanering. För samtidigt som det är fel enligt lag anser inte medlemsländerna att det är en fråga som EU egentligen skall lägga sig i. Många medlemsländer har själva en ljusskygg inställning till de uppsatta finansiella reglerna och vill inte bli granskade (Küchler, 2014, 14 november).

Det finns en stor distans mellan medlemslandet i EU, och i förlängningen EU-medborgaren. Att som enskild person kunna påverka institutionen ter sig ytterst svårt. Grabers *monitorial citizen* kan visserligen övervaka informationen om EU, men har svårt att fatta välgrundade beslut eftersom det i rapporteringen inte finns någon koppling mellan människan som väljer in personer i EU-parlamentet, och EU-parlamentet. EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström kan tala till dig, men du som väljare kan inte tala med Cecilia Malmström. Även detta skapar en distans. Personen tilltalas inte. Här ställs ytterst höga krav på en medborgare att kunna ta beslut som är välgrundade, och kunna sammanställa den information som behövs för att göra en utvärdering av verkligheten (Graber, 2003). EU som demokrati framträder till mestadels i form av hard news, det vill säga artiklar,

notiser o.s.v. som saknar bakgrundsfakta som behövs för att ge en enhetlig bild, till skillnad från essäer. Artiklarna presenteras inte på något vis i form av infotainment som gör informationen mer lättsmält och lätthanterlig (Baum, 2002). Kraven på medborgaren är högt ställda, samtidigt finns det definitivt en förankring i Zallers *burglar alarm system*-teori (Zaller, 2005) - medierna har förenklat viktiga och akuta frågor för att det ska vara lättare att ta till sig. Det sker dock på bekostnad av en hel del bakgrundsfakta, exempelvis hur maktstrukturen egentligen ser ut mellan EU-kommissionen och EU-parlamentet i lagstiftningsprocessen.

EU som en god aktör och ett världsförbättrande ideal

Det andra typfallet som kan urskiljas av EU som institution är bilden av en god och världsförbättrande aktör. Organisationen är en gemenskap där länder samarbetar och gör saker tillsammans. EU ”...står upp för de demokratiska principerna” (Jönsson, 2014, 12 november). EU är kort sagt en god aktör som kämpar i en ond värld. De visar sig inte minst i förklaringarna kring Ukraina och Ryssland-situationen (i efterspelet efter Rysslands annektering av Krim i slutet av februari 2014) (Artta, 2014, 15 november; Winiarski, 2014, 14 november). ”Liksom Ukraina anser FN, EU och USA att valen står i strid med Ukrainas konstitution och villkoren för den vapenvila som skrivits under av rebelledarna, Ukraina och Ryssland. Därför finns inga internationella valobservatörer på plats” (Thurfjell, 2014, 3 november, b). EU tar konsekvent den svagare parten Ukrainas parti.

I samma stil går artiklarna om hur EU bör markera för Burkina Faso att landet bör ta tag i sin demokrati och bli mer demokratiska (Fridh, 2014, 1 november). Varför EU skulle ta den rollen tyder på att det är en institution med makt, i och med att det är flera nationer tillsammans, men framförallt tyder det på att EU står för någonting mer. EU står för demokrati och sammanhållning, och bör därför inte låta odemokratiska länder fortsätta vara odemokratiska. Det som framträder i resultatet är att EU har en lärande roll gentemot odemokratiska länder, mycket beroende på den historia som Europa har i form av två förödande världskrig.

EU har makt och skapar möjligheter för medlemsländerna. Vilka möjligheterna egentligen är förklaras aldrig konkret, men den underliggande meningen kan härröras till att det är bättre att vara tillsammans och komma någorlunda överens, än att vara en ensam nation som inte är med i ett större sammanhang.

Som en världsförbättrande aktör mynnar rapporteringen också ut i ansvar – det är EU:s ansvar att ta tag i främlingsfientligheten (Lundin, 2014, 9 november; Lundberg, 2014, 8 november; Byström, 2014, 5 november), och dess ansvar att reda ut folkhälsopolitiken (Westerberg, 2014, 10 november; Bengmark, 2014, 2 november). Det underliggande budskapet är att främlingsfientlighet och en för slapp folkhälsopolitik skadar medlemsländerna. Snart är hälsonivån inom de europeiska länderna på samma låga nivå som i USA. Här måste EU ställa krav på medlemsländerna för att det ska bli bättring och EU-medborgarna skall bli hälsosammare (Bengmark, 2014, 2 november). I övrigt tar även EU ett konkret ansvar för miljön i form av miljömärkningar som gäller i hela EU (Gunther, 2014, 2 november; Hansson, 2014, 8 november). Ansvaret ter sig både vara moraliskt

och normativt, men också rent konkret i form av lagstiftningar, regleringar och projektbidrag. Detta står i kontrast till att medlemsländerna inte alltid vill implementera de lagar som gäller då EU har beslutat om dem, exempelvis de finansiella lagarna (Küchler, 2014, 14 november), eller helt enkelt inte följer äldre lagar, ”Frankrike bryter mot EU:s budgetkrav, men får ytterligare uppskov. EU-kommissionen har kapitulerat och låter medlemsländerna sköta den ekonomiska politiken, anser kritiker” (Ström Melin, 2014, 4 november). Att den ekonomiska situationen inte är helt tillfredsställande sedan den ekonomiska krisen 2008 beror på att medlemsländer sedan tidigare inte har följt EU:s regler för ekonomin (ibid.). Det finns alltså en ständig kamp angående det ansvar EU bör ta gentemot medlemsländerna, och medlemsländernas ansvar gentemot EU.

Med det här perspektivet står EU upp för demokrati och mänskligheten. EU är mer än en organisation, och det handlar egentligen inte om organisationen i sig, utan om vad den står för – fred, dialog och demokrati. Parter skall kunna resonera inom EU, alternativt att EU-medlemsländerna tillsammans resonerar med externa parter, exempelvis med USA och TTIP, eller med Ryssland om Ukraina. EU stödjer de parter som behöver stöd, exempelvis Ukraina. Delvis för att bevara freden, delvis för att det framträder som deras yttersta funktion att vara en moralisk väktare i en krigisk värld.

I denna gestaltning av EU agerar inte media främst som en vakthund eller burglar alarm (Zaller, 2005; Asp, 2007). Området är snarare förknippat med *soft news* i form av historiska essäer och krönikor, men det förekommer även *hard news*. En möjlig förklaring till detta skulle kunna vara att när det handlar om frågor som har att göra med att stå upp för demokratin, så är det mjuka och mänskliga värden som artiklarna trycker på. De politiska företrädarna är inte framträdande i artiklarna, utan innehållet handlar om EU som institution, vilket gör det svårt att som väljare ta till sig allt utan att ha full kunskap om hur EU fungerar. Innehållet ger därmed inte utrymme för varken Schudsons *informed citizen* eller Grabers *monitorial citizen*, där medborgaren kan ha diskussioner med andra medborgare i många olika frågor (Schudson, 1998; Graber, 2005). Den information som framkommer i rapporteringen är snarare kopplat till Zallers teori om att det informationsmässiga kravet på medborgaren måste sänkas (Zaller, 2005).

EU som en abstraktion

Bakgrundsfakta förekommer i artiklarna, men inte i en utsträckning som Asp ger uttryck för i sin modell över demokratisk journalistik (Asp, 2007). Det kan handla om överenskommelser som exempelvis EU-kommissionen har slutit (Henriksson, 2014, 15 november; Goksör, 2014, 15 november), men det är svårt att veta hur och varför överenskommelsen kommer till stånd om inte läsaren vet hur strukturen i EU ser ut, eller om hen inte har läst tidigare artiklar. EU tar beslut och sanktionerar men historiken och maktstrukturen förklaras sällan (Roostae, 2014, 13 november; Nevéus, 2014, 8 november). EU nämns i ordalag att organisationen har makt att påverka, men det som artiklarna sällan innehåller förklaringar om är vilken typ av makt det är, och vad det egentligen är som ska påverkas. Underförstått är det andra länder eller organisationer, som exempelvis Ryssland eller IPCC som EU bör försöka påverka. EU ”måste ge klartecken” eller ”kompromissa” (Ström Melin, 2014, 14 november; TT, 2014, 11 november).

Detta är något som står klart, men varför en situation ser ut som den gör är ofta upp till läsaren att ta reda på själv, och därmed uppfylls inte Asps (2007) standard för journalistikens innehåll i en demokrati i den meningen att innehållet skall vara informativt och relevant.

Vad som läggs in i termen "EU" varierar i hög utsträckning. Ibland är det EU-kommissionen som menas, i andra fall är det EU-parlamentet. Det kan också vara medlemsländerna tillsammans, eller ministrar som kollektiv, exempelvis i form av Europeiska unionens råd (som för övrigt inte ska förväxlas med EU-rådet), som utgör begreppet "EU". *"EU avser att minska sina utsläpp med 40 procent till 2030, jämfört med 1990"* (Seibold, 2014, 13 november), är bara ett exempel på hur artiklarna slänger sig med uttrycket "EU" utan att alltid definiera vad EU egentligen är i det specifika fallet. Det innebär att det finns utrymme för en förvirring, och mycket handlar till syvende och sist om vad hen som tar del av innehållet, som oftast är en väljare, och inte en politisk sakkunnig (Peters et al., 2005), har för kunskap om EU. Detta är en direkt återspeglning av vad som forskare tidigare kommit fram till angående att rapporteringen om EU inte alltid är lättförståelig, och frågor inte skildras på ett grundläggande sätt och att en organisation då inte längre kan anses vara demokratisk (ibid.). Ur det perspektivet visar resultaten på att skildringen av EU delvis speglar ett demokratiskt underskott. Eftersom tidningarna inte rapporterar om EU på ett förståeligt sätt, är det omöjligt att som EU-medborgare som tar del av den svenska rapporteringen faktiskt få en uttömmande bild av hur EU institutionellt hänger ihop, och vad som föregår dess handlingar.

EU:s struktur förklaras alltså aldrig i sin helhet. Somliga artiklar gör ärliga försök, men den underliggande meningen är att det är omöjligt att förklara hela EU:s struktur. Detta leder till att det är lätt att skylla ifrån sig då EU som institution framträder som en abstraktion. Det underlättar när länder vill undvika ansvar, och istället skyller på "EU". Det är "EU" som bör ta tag flyktingpolitiken, folkhälsan, skattepolitiken eller korruption, inte främst medlemsnationerna (Küchler, 2014, 14 november; Bergsten, 2014, 8 november; Küchler, 2014, 12 november). *"EU har en särskild polis- och åklagarstyrka i Kosovo - Eulex - som ska hjälpa kosovanerna att skapa ett professionellt polisväsende och rättsstat, och också bekämpa korruption"* (Küchler, 2014, 3 november).

Till bilden av EU som abstraktion hör även frågan om påverkan. Svenska delegationers och politikernas syn på EU varierar. Somliga säger att de kan påverka i och med deras position i EU, medan andra menar att EU inte går att påverka i och med att systemet gör det omöjligt för en enskild individ eller stat att själv ha ett inflytande (TT, 2014, 4 november; Westerberg, 2014, 10 november). Mer om detta finns under Individen i EU, eftersom det handlar om ett individperspektiv i rapporteringen.

Det som står klart i den här bilden av EU är att det är en organisation som delvis har en väldigt stor makt. EU för diskussion och hanterar avtal tillsammans med exempelvis WTO, FN och USA. Det är "EU" som bestämmer vilket gör att en befogad fråga följaktligen blir; vilken del av EU är det som beskrivs och som "bestämmer" i just det enskilda fallet? Detta framkommer inte, utan tolkningen

som läsaren gör beror till stor del på läsarens egen förförståelse och kunskap om EU. Artiklarna återspeglar därför inte Schudsons (1998) demokratiska ideal i form av att vara upplysande. Inte heller Asps (2007) standard för vad demokratisk journalistik skall innehålla uppfylls. Eftersom EU utmålas som en abstrakt organisation, och bakgrundsinformation inte ger någon indikation på vem det är som gör vad, ges inte medborgaren de verktyg som behövs för att kunna hålla politikerna och de förtroendevalda ansvariga för deras agerande.

Sammanfattning: Bilden av EU som institution

Utifrån resultaten kan innehållet i rapporteringen, i likhet med Menéndez (2010) tidigare forskning, påstås bidra till ett demokratiskt underskott i EU. Dels på grund av att EU utmålas som en byråkrati som tar svårförståeliga beslut där bakgrunden inte förklaras av media, dels för att en dominerande bild av EU är att EU är en abstraktion vars syfte och mål är ogripbara och icke-konkreta. Att från det synsättet förklara EU gör inte medborgaren tillräckligt upplyst för att kunna ta välgrundade beslut. Schudson och Zallers ideal om en välunderrättad medborgare är svåruppnåelig när det kommer till rapporteringen inom ramen för studien. Frågorna är för komplexa, och rapporteringen ger bara fragment av institutionen som helhet. Asp och Strömbäcks (Asp, 2007; Strömbäck, 2005) definitioner av vad media skall göra i en demokrati uppfylls, men näppeligen eftersom innehållet inte återspeglar EU som helhet.

2. Sverige inom EU

Rapporteringen kring Sverige i EU skiftar mellan att Sverige har möjlighet att påverka beslutsprocesserna och andra medlemsländer inom EU, och att Sverige inte har makt att påverka alls. Här går det alltså att uttyda dels att Sverige har möjlighet att påverka processerna inom EU, samtidigt som EU är en stor byråkrati som är svårpåverkad. Cecilia Malmström ses som en företrädare för Sverige i EU, vilket hon egentligen inte är eftersom hon är EU:s handelskommissionär och därmed företräder EU. Hon lyfts dock genomgående fram som handelskommissionär från Sverige. Här kräver därför innehållet att en har god förkunskap om vad en EU-kommissionär är, annars är den naturliga slutsatsen att Malmström åtminstone till en viss del representerar Sverige i EU-kommissionen, fast hon är vald på ett internationellt mandat. Hon har på papperet makt att påverka inom EU, men menar själv att det är svårt och tar lång tid (Schück, 2014, 15 november). Samma sak gäller Isabella Lövin, som övergav sin plats som EU-parlamentariker i favör för uppdraget som biståndminister, eftersom hon kände att hon kunde göra mer nytta som svensk minister än som EU-parlamentariker. *”Min avvägning var att jag nog ändå gör mer skillnad som biståndminister i den här regeringen än jag hade kunnat göra som EU-parlamentariker.”*, (Westerberg, 2014, 10 november).

Gestaltningen av Sveriges företrädare i EU ger uttryck för ett faktum där paralleller lätt kan dras till Follesdal och Hix inställning att sambandet mellan folkets röst och politikernas inflytande i organisationen är svagt, vilket är ett uttryck för ett demokratiskt underskott (Follesdal & Hix, 2006). Bilden av att de folkvalda inte kan påverka EU i så stor utsträckning som de skulle vilja, är ett tydligt exempel på hur EU:s struktur kan förhindra inflytande från

medlemsländerna – och i förlängningen hur de folkvalda för medlemsländerna inte har en tillräckligt stor makt.

En indikation på hur svårt det faktiskt kan vara med EU:s struktur ger Socialdemokraterna uttryck för då det rapporteras om att det är svårt att hålla partilinjens i EU (GP, 2014, 9 november). En lätt anklagande ton gentemot Socialdemokraterna kan skönjas, men vidare går det att läsa att det är många som ska komma överens, inte bara inom Socialdemokraterna, utan det handlar även om att komma överens om hur partiet skall enas med andra partigrupper i EU. Det hela speglar den ytterst svåra strukturen som finns i EU-parlamenten, och påvisar också att det inte är en lätt sak att få sin vilja igenom som en ensam nation.

Som medlemsland står Sverige ibland som en ensam aktör, exempelvis i erkännandet av Palestina, där Sverige är det enda landet i EU som under sitt medlemskap har erkänt Palestina som en egen stat. *”Utrikesminister Margot Wallström (S) tror och hoppas att Sveriges beslut att erkänna Palestina ska få andra länder följa efter - och att erkännandet kan bidra till att fredsförhandlingarna kommer i gång.”* (Thurfjell, 2014, 3 november, a). Men vanligare är att Sverige skildras som en del av en helhet. Sverige utgör ett kollektiv tillsammans med andra EU-medlemsländer och det finns en gemensam vilja. *”Till saken hör också att flera medlemsländer, bland dem Sverige, tycker att det behövs en mekanism för tvister mellan företag och stater i avtalet med USA.”*, (Ström Melin, 2014, 1 november).

Vidare utmålas Sverige som något av en mönsterelev i EU. Vad gäller flyktingmottagande och asylsökande är Sverige också en av de som tar emot flest flyktingar, jämfört med andra medlemsländer tar Sverige sitt ansvar. *”Efter Tyskland är Sverige det land i EU som tar emot flest asylsökande. I augusti kom drygt 17 000 till Tyskland och knappt 9 000 till Sverige, visar siffror från Eurostat.”* (Byström, 2014, 5 november). Att Sverige tar emot så många flyktingar och asylsökande, beskrivs i positiva ordalag eftersom Sverige tar sitt ansvar, samtidigt finns det en frågande underton angående varför inte de övriga medlemsländerna tar emot lika många flyktingar och asylsökande.

Ett underliggande hot som antyds i rapporteringen är EU:s hantering av händelser som påverkar hela unionen, men som det inte råder konsensus om bland medlemsländerna. Det kan exempelvis vara hanteringen av den finansiella krisen som råder i Europa, eller EU-migranter och arbetskraftsinvandringspolitik (Bergsten, 2014, 8 november; Dellings, 2014, 8 november; Hellekant, 2014, 7 november). De två sistnämnda ämnena är mycket populära under den undersökta perioden. Sverige är inte en framstående del av nyhetsrapporteringen gällande arbetskraftsinvandringspolitik, men däremot när det kommer till EU-migranter och hur EU ska hantera flyktingströmmarna som ökar i och med krigerna i mellanöstern. Det som går att uttyda är att om ett problem är medlemsländernas gemensamma problem, kommer det så småningom också att bli Sveriges problem. Detta är ett faktum som de svenska politikerna är väl medvetna om, men helst inte vill beröra eftersom om EU inte hanterar frågan leder det till att Sverige inte kommer att behöva hantera frågan, vilket gör att det är bättre att inte föra det på tal.

Rapporteringen ger uttryck för en förenkling av frågor. Detta är något som kunde varit uppskattat och speglat ett demokratiskt innehåll (Zaller, 2005), om det vore så att förenklingen hade skett på ett pedagogiskt sätt. Nu blir istället innehållet svårt att förstå och den mest framträdande slutsatsen som kan dras är att, till skillnad från de andra stora EU-medlemsländerna som Tyskland och Frankrike, så har Sverige varken ett formellt eller informellt inflytande i EU-politiken. Sverige är klämt mellan en vilja att göra rätt för sig och vara ansvarstagande, och en vilja att förneka sitt ansvar och inte göra de stora medlemsländerna upprörda.

Sammanfattning: Sverige inom EU

Bilden av Sverige i EU baseras först och främst på att Sverige är en del av ett större system. Sverige porträtteras både som en part med makt, och utan makt. Detta beror på att EU:s struktur kan vara svårhanterlig, vilket Socialdemokraterna visar prov på (GP, 2014, 9 november). Sverige utmålas också som ett medlemsland som tar ansvar, exempelvis i form av ett mottagande av flyktingar (Ohlsson, 2014, 14 november). Skildringen av Sveriges företrädare i EU, såsom den av Isabella Lövin, påvisar Follesdal och Hix teori om att en bild av ett demokratisk underskott råder i gestaltningen (Follesdal & Hix, 2006) – sambandet mellan den som röstar, Sverige som medlemsland och EU är svagt.

3. Individen i EU

När det kommer till individen i relation till EU, framträder ett tydligt mönster. Skildringarna av individen i EU sker på en institutionell nivå. Visserligen nämns Cecilia Malmström, EU:s nytillträdde handelskommissionär, och Jean-Claude Juncker, men det är inom en kontext av ett system (TT, 2014, 4 november; Ström Melin, 2014, 12 november; Petersson, 2014, 7 november). *"Junckerkommissionen som ska sitta till 2019 tillträdde i går. I denna har Cecilia Malmström ansvar för handelsfrågorna."* (Rydagen, 2014, 4 november). Dessa individer är anställda inom EU och skall göra något för EU. De fyller en funktion inom byråkratin. I skenet av att den nytillträdde ordföranden för EU-kommissionen anklagas för att ha underlättat skatteplanering under sin tid som finansminister och premiärminister i Luxemburg (Petersson, 2014, 7 november; Ström Melin, 2014, 12 november; Kuchler, 2014, 14 november) uppkommer en del demokratiska dilemman som överensstämmer med Follesdal och Hix teori om att rapporteringen om EU ger uttryck för ett demokratiskt underskott. Nämligen att en väljare inte har haft möjlighet att påverka vem som hamnar i toppositioner i EU-kommissionen, vilket i sig kan te sig odemokratiskt, även om det är en etablerad del av ett system (Follesdal & Hix: 2006). Det som dock blir riktigt problematiskt är när denne person anklagas för grova brott, och politisk oro utbryter bland partigrupperna i EU-kommissionen. *"I EU-parlamentet har dessutom flera politiska grupper och ledamöter krävt att Juncker ska förklara sig, men hittills har kommissionens ordförande inte dykt upp i parlamentet heller."* (Ström Melin, 2014, 12 november). Det som skedde var att en misstroenderöstning inte kom till stånd, då partigrupperna som från första början valde Juncker till positionen, inte ville ta tag i frågan (Kuchler, 2014, 14 november). *"Det är klart att det är viktigt att ledningen i Europa står upp för att det är viktigt att bolag betalar skatt. Det tror jag är någonting som alla medborgare i Europa förväntar sig - att bolag som*

verkar här också är med och bidrar till skola, sjukvård, pensioner och annat, säger Sveriges Magdalena Andersson (S) på väg in till mötet.” (Nummelin, 2014, 8 november). Artikeln med Magdalena Anderssons uttalande är den enda i sitt slag som lägger fokus på vad EU:s medborgare faktiskt kan tycka om att ordföranden för EU-kommissionen anklagas för att ha underlättat avancerad skatteplanering.

Vad den enskilda individen anser om saken, spelar här ingen roll. Det kan tolkas som ett demokratiskt problem och etablerar ett avstånd mellan EU-medborgaren och de som sitter på toppositionerna, i det här fallet Juncker. Även om dagstidningarna i det specifika fallet fungerade enligt Zallers *burglar alarm systems* och informerade medborgarna om vad Juncker eventuellt tagit sig för innan EU-kommissionen meddelade att Luxemburg står inför en finansiell utredning, har det inte någon som helst inverkan på utgången av situationen eftersom den enskilda medborgaren inte kan göra någonting åt saken. I egentlig mening fungerade alltså medierna på ett demokratiskt sätt, enligt Zallers standard. Innehållet ger dock tillräckligt med information för att en medborgare skall hålla sig välunderrättad, vilket också är i enlighet med Schudsons teori om vad som krävs för att journalistik skall definieras som demokratisk och inkluderande (Schudson, 1998). På grund av EU:s struktur, har medborgaren ändå inte någon möjlighet att påverka händelseförloppet.

Till individnivån hör även skildringarna av EU-migranter, det vill säga personer som rör sig från ett EU-land till ett annat. Det som kan sägas är att enskilda EU-migranter i rapporteringen blir till ett kollektiv och utgör ”EU-migranter”, som ofta går under benämningen ”tiggare” (Delling, 2014, 8 november; Dahlbäck, 2014, 4 november; Bergsten, 2014, 8 november). I skildringarna av dessa EU-migranternas utsatthet, läggs inte skulden på EU, utan fokus läggs på landet där dessa befinner sig (Delling, 2014, 8 november; Lundberg, 2014, 8 november; Byström, 2014, 5 november). Det är EU-landets ansvar att ta hand om dessa. *”EU-migranter får uppehålla sig i Sverige i upp till tre månader utan arbete, men då har de inte rätt till svensk välfärd annat än i nödfall.”* (Delling, 2014, 8 november). Underförstått har även EU ett stort ansvar för vad som kommer att ske med dessa individer – och EU kan också förhindra det om unionen sätter press på medlemsländerna. Här framkommer en evig dans mellan medlemsländernas ovilja att ta tag i situationen gällandes EU-migranternas rätt till fri rörlighet, samt att leva en dräglig tillvaro (enligt europeisk lagstiftning), och EU:s ansvar för alla EU-medborgare som lever i extrem fattigdom. Det är ett problem som ingen part vill ta tag i själva, men medlemsländerna räds inte att uppmana andra medlemsländer att de borde agera mer ansvarstagande. *”Brittiska Sunday Times skriver att Tyskland redan har avvisat ett brittiskt förslag om att införa nya kvoter för lågutbildade EU-migranter genom att begränsa de nationella försäkringsvillkoren för dem.”* (Dahlbäck, I. (2014, 4 november).

Medlemsländerna skyller på EU, medan EU skyller på medlemsländerna. I detta sammanhang saknas individens perspektiv – hur kan en vanlig väljare påverka situationen? Handlar det om att EU-kommissionen skall ta beslut i frågan, eller handlar det om EU-parlamentet, som står för folkets röst. Det klargörs inte, vilket i sig är ett faktum som kan tolkas som odemokratiskt ur ett innehållsligt

perspektiv (Follesdal & Hix, 2006). Individen som EU-medborgare, och som innehavare av rösträtt i EU-val, framkommer inte i rapporteringen. Ovan nämnda citat från Magdalena Andersson är en av få gånger där EU-medborgaren som röstare, samt en demokratisk förankring, lyfts fram. Det är genom beskrivningar av EU-parlamentet, samt påpekanden om att parlamentarikerna är folkvalda som det går att förstå att det finns en tydlig koppling mellan EU-medborgarna och EU-parlamentarikerna. *”Isabella Lövin (MP) hann inte mycket mer än bli omvald till EU-parlamentet innan hon vände hem och blev biståndminister. Hon säger sig förstå dem som kände sig lurade, och var själv kluven”* (Westerberg, 2014, 10 november). Som medborgare i EU är det svårt att få en överblick över hur EU hänger ihop organisatoriskt, och vilken del av EU som tar vilka beslut. Om en demokratisk journalistik bygger på rättvisa, information och granskning (Bijsman & Altides, 2007), kan de granskade artiklarna inte anses uppfylla kravet av information, då det utifrån artiklarna omöjligtvis går att få en sammanhängande bild av EU. När det kommer till att informera individen kring viktiga aspekter inom EU, lämnar innehållet mycket att önska för att det skall kunna definieras som demokratiskt enligt både Asps och Strömbäcks definitioner (Asp, 2007; Strömbäck, 2005). Den bild som framkommer från tidningarna är en journalistik som baserar sig på en konkurrensdemokrati, där medborgare väljer, och sedan informeras om vad som händer i retrospekt – inte hur de kan påverka EU innan beslut tas.

Sammanfattning: Individen i EU

Individen tar inte stor plats i gestaltningen av EU. Till stor del handlar det om toppolitiker, men den enskilda EU-medborgaren lyfts inte fram i egenskap av just EU-medborgare. Att en EU-migrant nästan per definition också blir en ”tiggare” i gestaltningen ger uttryck för en ytterst endimensionell rapportering, men även en endimensionell människosyn. Detta gäller också för människor som kommer till EU, och går från att vara en flykting till att kollektivt vara flyktingströmmar (Ohlsson, 2014, 14 november; Byström, 2014, 5 november). Rapporteringen kan inte heller anses vara demokratiskt eftersom det är svårt att få en uppfattning om hur individen kan påverka EU som institution (Asp, 2007; Strömbäck, 2005).

8. SLUTDISKUSSION

Syftet med denna studie var att undersöka hur Sveriges dagstidningar rapporterar om EU, med fokus på hur EU skildras som en demokratisk institution, samt hur individen och Sverige som medlemsland skildras inom denna institution. Utifrån tre frågeställningar, som också fungerade som teman; EU som institution, Sverige i EU och individen i EU, har en kvalitativ textanalys genomförts.

Nyhetsrapporteringen i relation till det demokratiska idealet

I studien har det kartlagts hur Sveriges dagstidningar rapporterar om EU ur ett demokratiskt perspektiv, inte hur demokratisk EU är som institution. Här är det viktigt att skilja på begreppen. Studien kan inte uttala sig om hur stort det demokratiska deltagandet för medborgarna är i EU, men det som resultaten reflekterar är hur dagspressen skildrar den demokratiska institutionen sett till Sverige som medlemsland, och individen i EU. Utgångspunkten har varit att journalistik har en demokratisk funktion som den mer eller mindre uppfyller. Alltså går det inte att påstå att EU lider av ett demokratiskt underskott, men att journalistiken delvis gör det under den undersökta perioden råder det ingen tvekan om.

En problematik uppstår när komplicerade frågor som berör EU journalistiskt ska beskrivas på ett enkelt sätt, exempelvis i en notis eller en kortare artikel. Det är ett återkommande fenomen i nyhetsrapporteringen att artiklarna inte lyckas förklara hur olika parter eller konstruktioner inom EU förhåller sig till varandra. Detta ger sammanlagt en missvisande bild av EU, och om den som tar del av innehållet saknar förförståelse i form av grundläggande kunskap om EU kan det även leda till att en felaktig uppfattning om EU som institution. Att EU uppmålas som en byråkratisk part långt bort, kan göra det svårare för läsaren att känna en samhörighet med EU, och indirekt kanske en delaktighet i EU:s verksamhet. Att närapå 30 % av lagstiftningen på nationell nivå, och hela 60 % av lagstiftningen på kommunal nivå direkt påverkas av EU (EU-upplysningen, 2015) gör detta ytterst intressant och tämligen problematiskt. För det som framkommer av resultaten, är att även om en läsare gör ett hederligt försök att sätta sig in i EU som institution, samt Sveriges roll i EU, kommer denne inte att kunna få en tillnärmelsevis heltäckande bild över institutionen och dess innehåll. Baserat på studiens resultat skulle jag till och med vilja påstå att en läsare som inte är helt medveten om hur EU-kommissionen och EU-parlamentet förhåller sig till varandra, inte skulle kunna få en klar överblick över EU:s viktigaste instanser, vilka som sitter i dem, hur de väljs och deras olika funktioner. Detta är i linje med tidigare forskning från bland annat Menéndez (2010), vilket jag redogjorde för under *tidigare forskning*. Att resultaten av studien skulle peka åt det hållet var troligt sedan innan, men att det skulle vara så markant var däremot överraskande.

Rapporteringens bristande information till en medborgare

De analyserade artiklarnas kontext är inom ramen för en konkurrensdemokrati. Det är medborgarna inom demokratin som väljer, men intresset för politiken mellan valen är inte lika stort (Strömbäck, 2005:241). Journalistiken i de undersökta artiklarna kan sägas agera i enlighet med vakthund eller burglar alarm

och fokus ligger på de aktörer där makten finns i form av EU-kommissionen och toppolitiker. I den meningen stämmer resultatet överens med Zaller och Strömbäck (Zaller, 2005:126-127; Strömbäck, 2005:241). Det som däremot inte täcks in i definitionen av en demokratisk journalistik inom en konkurrensdemokrati, är medborgarens informationsbehov. Här är Schudson definition av en *informed citizen* (Schudson, 1998) inte möjlig i stor utsträckning, eftersom det inte går att få en grundlig inblick i EU baserat på artiklarna. Det som däremot är möjligt är att läsaren baserat på innehållet har möjlighet att vara Grabers *monitorial citizen*, och tar till sig den information som hen tycker är relevant. Dock pekar resultatet av studien på att rapporteringen under den specifika tidsperioden 1-15 november 2014, inte gestaltar EU på ett sätt som gör att medborgaren kan få en inblick i institutionen, och därmed kan inte heller rapporteringen anses fylla idealen för demokratisk journalistik. Informationsbehovet för medborgaren är inte tillfredsställt enligt Asps (2007) standard. Det är främst på punkt ett, att rapporteringen skall informera medborgarna så att dessa kan göra oberoende och upplysta val, som rapporteringen brister. Vissa av artiklarna uppfyller kraven på bredd, djup och densitet (Asp, 2007:34-35), men den sammanlagda bilden av rapporteringen är att medborgarens informationsbehov inte uppfylls, främst på grund av att bakgrundsinformationen inte är utförlig nog för att sätta skeenden och sakfrågor i sina sammanhang.

Reflektion kring metod och genomförande

Metoden för denna studie var en kvalitativ innehållsanalys, med Altheides ECA-analys (Altheide, 1987) som grund. Denna ansåg jag vara passande då den gav spelrum för flexibilitet i tolkningen, samtidigt som analysen skedde inom vissa ramar, i detta fall tre teman; EU som institution, Sverige inom EU och Individen i EU. Förhållningssättet var semi-öppet. Det positiva med förhållningssättet i synnerhet och metoden i allmänhet var att den gav ett spelrum för att vara kreativ, det negativa var dock att den är tidsödande och ineffektiv i jämförelse med en kvantitativ metod, där undermeningar inte behöver beaktas på samma sätt. Den här typen av metod har egentligen inte någon början eller något slut, utan är snarare en cirkel som sluts och kan återupptas igen.

Denna studie hade kunnat genomföras med samma syfte och inriktning, fast med en kvantitativ ansats. Det hade exempelvis kunnat vara förekomst av olika begrepp, vilket i sig också hade gett en bild av vad rapporteringen bestod i för områden. En kvantitativ metod hade dock inte synliggjort de underliggande meningarna, exempelvis i form av ett abstrakt inflytande som visar sig i hur institutioner rapporteras om i förhållande till varandra. Vad det gäller variablerschemat hade det kunnat utvecklas genom en förenkling och en användning av mer hårt styrda variabler som gav kortare utläggningar i besvarandet än som var fallet. Variablerschemat blev något av en novell i excel-format vilket gav en mycket bra grund och trovärdighet till studien, men som inte underlättade i bearbetningen av empirin. Jag hade även gärna velat utveckla studien i form av djupintervjuer med sakkunniga om EU och deras syn på mediernas rapportering ur ett demokratiskt perspektiv. Ett komplement hade då kunnat vara att intervjua en politiker insatt i EU-frågor.

Vad hade kunnat göras annorlunda?

Det som hade kunnat göras annorlunda skulle exempelvis kunnat vara en utökning av studieperioden för att få en ännu mer heltäckande bild av rapporteringen. Det hade även varit möjligt att också försöka rikta in sig på inrikespolitik. Att undersöka rapporteringen om EU på inrikessidorna, utan att det uttryckligen står någonting om EU i artikeln, bedömde jag, som nämndes i teorikapitlet, som för svårt och tidskrävande med tanke på studiens tidsram och den valda inriktningen på hur Sveriges dagstidningar rapporterar om EU, med fokus på hur EU skildras som en demokratisk institution, samt hur individen och Sverige som medlemsland skildras inom denna institution.

Om jag hade valt ett konkret typfall att undersöka djupare hade perioden då Juncker valdes varit ett alternativ, det vill säga perioden kring den 15 juli 2014. Då hade det funnits fler artiklar att analysera om just Jean-Claude Juncker och syftet hade då kunnat bli mer inriktat på hur EU gestaltar aktörerna och dramatiserar ett händelseförlopp mer ingående.

Förslag på vidare forskning

Förutom de förslag på hur en likande studie kan utvecklas i framtiden, vilka redan nämnts ovan i kapitlet, finns det även andra riktningar att gå, exempelvis kan en jämförande studie om hur olika tidningar gestaltar EU vara lämplig. Detta i perspektivet av deras ideologiska behörighet vilket hade varit en naturlig fortsättning på denna studie. Ett annat alternativ är att studera artiklar som publicerats under en längre tidsperiod och därmed ett större urval av artiklar. En studie hade även kunnat ha samma syfte som denna, men med ett kvantitativt förhållningssätt. Med tanke på att resultaten i denna studie tyder på att journalistiken inte ger en grundlig bild av EU, och uppmålar institutionen som svårförståelig och idealiserande långt från medborgaren, hade en naturlig fortsättning varit att undersöka mottagarperspektivet och hur medborgaren uppfattar tidningars rapportering om EU.

9. Att sluta cirkeln: Kommentar till utredningsgruppen.

Går det att säga något om delaktigheten i EU baserat på resultatet?

Bilden av EU som en organisation långt ifrån EU-medborgaren är någonting som har framkommit i denna studie. Mediebilden av EU uppmanar inte till ett engagemang från medborgarens sida, utan gör snarare medborgaren mer förvirrad angående vad EU handlar om. Under den undersökta perioden agerar inte medierna på ett sätt som säkerställer att deltagandet för individen ökar. Med det menas inte att medierna måste rapportera annorlunda för att ett ökat deltagande på individnivå skall komma till stånd, men det som medierna hade kunnat göra är åtminstone att förklara hur EU:s institutioner förhåller sig till varandra, och vad en medborgare fyller för roll i en institution som har en så stor inverkan i deras liv. Enbart baserat på denna undersökning, utan att göra generaliseringar, bidrar inte rapporteringen till en minskad klyfta mellan EU som byråkrati och EU-medborgaren, vilket leder till att ett demokratiskt underskott inte förebyggs. EU-medborgare tar till sig majoriteten av den information de får om EU via media (Bijsmans & Altides, 2007), och om rapporteringen då inte skildrar en bild av EU som är förståelig, innebär det en svårighet för medborgaren att förstå vad det är som hen röstar på och varför, samt varför denne bör känna sig delaktig i EU.

Litteraturförteckning

- Abramsson, E., & Strömbäck, J. (2004). *EU-parlamentsvalet: en god eller dålig nyhet?* Demokratiinstitutets rapportserie, nr 11. Sundsvall: Demokratiinstitutet.
- Anderson, P.J., & McLeod, A. (2004). The Great Non-Communicator? The Mass Communication Deficit of the European Parliament and its Press Directorate. *Journal of Common Market Studies*, 42(5), 897–917.
- Asp, K. (2007). Fairness, informativeness and scrutiny: The role of news media in democracy. *Nordicom review, Jubilee Issue*, 28, 31-49.
- Banducci, S. A., & Semetko, H. A. (2003). Media and Mobilization in the 1999 European Parliamentary Election. Martyn Bond (ed.) *Europe, Parliament and the Media*, (189–204). London: Federal Trust.
- Baum, M. A. (2002). Sex, Lies, and War: How Soft News Brings Foreign Policy to the Inattentive Public. *American Political Science Review*, 96(1), 91-106.
- Bijmans, P., & Altides, C. (2007). 'Bridging the Gap' between EU Politics and Citizens? The European Commission, National Media and EU Affairs in the Public Sphere, *Journal of European Integration*, 29(3), 323-340.
- Dahl, R. (2000). *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.
- Tallberg, J., Beach, D., Naurin, D., & Tiilikainen, T. (2011). *Demokratirådets rapport 2011, Makten i Europa*. Stockholm: SNS Förlag.
- Dir. 2014:112. *Delaktighet i EU*. Kulturdepartementet.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wägerud, L. (2012). *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Europeiska unionen. (2015). *EU glossary*. Hämtad: 2015-04-10, från http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/democratic_deficit_en.htm.
- Eurostat. (2015). *Population 1 januari 2014*. Hämtad: 2015-04-20, från <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>
- EU-upplysningen. (2014a). *EU-medborgarskap ger rösträtt och rätt att resa fritt*. Hämtad: 2015-04-20, från <http://www.eu-upplysningen.se/Du-i-EU/Dina-rattigheter-i-EU/EU-medborgarskap/>.
- EU-upplysningen. (2014b). *EU- en snabb översikt*. Hämtad: 2015-04-20, från <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/EU-snabb-oversikt/>.
- EU-upplysningen. (2014c). *EU:s makt varierar mellan olika politikområden*. <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Om-EUs-lagar-och-beslutsfattande/EUs-makt-varierar-mellan-olika-politikomraden/>
- EU-upplysningen. (2015). *EU-lagar gäller framför svenska lagar*. Hämtad: 2015-05-20, från <http://www.eu-upplysningen.se/Sverige-i-EU/EU-lagar-galler-framfor-svenska-lagar/Senast>.

de Vreese et al. (2006). News Coverage of the 2004 European Parliamentary Election Campaign in 25 Countries. *European Union Politics*, 7(4), 477–504.

Follestad, A., & Hix, S. (2006). Why There is a Democratic Deficit in the EU: A Response to Majone and Moravcsik. *Journal of Common Market Studies*, 44(3), 533–62.

Gleissner, M., & Vreese, C. H. (2005). News about the EU Constitution- Journalistic challenges and media portrayal of the European Union Constitution. *SAGE Publications*, 6(2), 221–242.

Graber, D. (2003). The Rocky Road to New Paradigms: Modernizing News and Citizenship Standards. *Political Communication* 20(2), 145-148.

Grimm, D. (1995). Does Europe need a constitution? *European Law Journal*, 1(3), 282–302.

Held, D. (1995). Democracy and the Global Order. *From the Modern State to Cosmopolitan Governance*. Stanford California: Stanford University Press.

Journalistförbundet. (2015). *Spelregler för press, radio och TV*. Hämtad 2015-03-25, från <https://www.sjf.se/yrkesfragor/etik/spelregler-for-press-radio-och-tv>.

Majone, G. (1998). Europé's democratic deficit': the question of standards. *European Law Journal*, 4(1), 5-28.

McQuail, D. (2000). *Mass Communication Theory*. London, Thousand Oaks, New Dehli: Sage.

Menéndez Alarcón, A.V. (2010). Media Representation of the European Union: Comparing Newspaper Coverage in France, Spain, and the United Kingdom. *International Journal of Communication* 4, 398-415.

Meyer, C. (1999). Political Legitimacy and the Invisibility of Politics: Exploring the European Union's Communication Deficit. *Journal of Common Market studies*. 37(4), 617–39.

Moravcsik, A. (2004). Is there a 'Democratic Deficit' in World Politics? A Framework for Analysis. *Government and Opposition* 39(2), 336-363.

Nord, L. (2008). Comparing Nordic Media Systems. North between West and east. *Central European Journal of Communication*, 1(0), 5-110.

Norris, P. (1997). Representation and the democratic deficit. *European Journal of Political Research*. 32(2), 273- 282.

Norris, P. (Red.). (2000). *Political Communication Transformed: From Morrison to Mandelson*. Basingstoke: Macmillan.

Olsen, J. P., Sbragia, A., & Scharpf, F. W. (1999) Governing in Europe: Effective and Democratic? *Journal of European Public Policy*, 7(2), 310-324.

Oscarsson, H., & Holmberg, S. (2005). *Ett avslaget val. Valet till Europaparlamentet 2004*. Statistiska centralbyrån.

Peters, B., Sifft, S., Wimmel, A., Brüggemann, M., & Kleinen von Königslöw, K. (2005). 7 National and transnational public spheres: the case of the EU. *European Review*, 13(1), 139-160.

Retriever. (2015). *Mediearkivet*. Hämtad: 2015-05-11, från <http://www.retriever-info.com/sv/category/news-archive/>.

Scharpf, F. W. (1999) *Governing in Europe: Effective and Democratic?* Oxford, UK: Oxford University Press.

Schudson, M. (1998). *The good citizen: A history of American civic life*. New York: Free Press.

Skr. 2013/14:61. *En politik för en levande demokrati*. Kulturdepartementet.

SOU 2000:1. *En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Stiftelsen för internetinfrastruktur., Findahl, O. (2014). *Svenskarna och internet*. Göteborg: göteborgstryckeriet.

Strömbäck, J. (2005). In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies*, 6(3), 331-345.

Tidningsutgivarna. (2015). *Svenska Mediehus 2014/2015. Fakta om marknad och medier*. Hämtad 2015-03-24, från www.tu.se.

van de Steeg, M. (2002). Rethinking the conditions for a public sphere in the European Union. *European Journal of Social Theory*, 5(4), 499-519.

Zaller, J. (2003) A New Standard of News Quality: Burglar Alarms for the Monitorial Citizen. *Political Communication*, 20(2), 109-130.

Nyhetsartiklar

Artta, K. (2014, 15 november). Svalt mottagande väntar Putin på G20. *Göteborgs-Posten*, s. 28.

Berglund, P. (2014, 3 november). Sjöfarten är redo – var är politiken? *Göteborgs-Posten*, s. 6.

Bengmark, Stig. (2014, 2 november). Vår skattefinansierade sjukvård riskerar kollaps. *Göteborgs-Posten*, s. 4.

Bergsten, F. (2014, 8 november). Dubbelt så många tiggare. *Expressen*, s. 37.

Björklund, M. (2014, 14 november). Ljusning för WTO-avtal – USA och Indien överens. *Dagens Nyheter*, s. 21.

Byström, M. (2014, 5 november). Flyktingström till Sverige tros öka nästa år. *Svenska Dagbladet*, s. 5.

Carnmarker, M. (2014, 7 november). Acceptans nås inte med jakt. *Göteborgs-posten*, s. 7.

Dahlbäck, I. (2014, 4 november). Acceptera eller lämna EU. *Svenska Dagbladet*, s. 17.

Delling, H. (2014, 8 november). Dröm om Sverige fryser till is. *Svenska Dagbladet*, s. 7.

Düsing, P. (2014, 4 november). Projektet gav näring till nya företag. *Göteborgs-Posten*, sid. 14.

Erickson, P-O. (2014, 1 november). Se upp med dunjackan. *Expressen*, s. 4.

Fridh, C. (2014, 1 november). Minst 30 har dött under protesterna. *Göteborgs-Posten*, s. 22-23.

Fröberg, J. (2014, 7 november). Passat vinner på säkerheten. *Svenska Dagbladet*, s. 4-5.

Goksör, J. (2014, 15 november). Siktet inställt på nytt handelsavtal. *Göteborgs-Posten*, s. 24.

GP. (2014, 9 november). 4 frågor till GP:s Gunilla Grahn Hinnfors. *Göteborgs-Posten*, s. 12.

GP. (2014, 6 november). Mölndal kvar som EU-stött insjörike. *Göteborgs-Posten*, sid. 16.

Gunther, M. (2014, 2 november). Så kan vi få en framtid utan utsläpp. *Dagens Nyheter*, s. 20-21.

Hansson, M. (2014, 8 november). Barnskor innehåller miljögifter. *Göteborgs-Posten*, s. 24.

Hellekant, J. (2014, 7 november). Amorteringskrav största frågetecknet för bankerna. *Svenska Dagbladet*, s. 6.

Hellström, A. (2014, 4 november). Vill Ryssland förvilla folket? *Dagens Nyheter*, s. 26.

Henriksson, K. (2014, 15 november). Tungt avtal klart till nästa jul. *Svenska Dagbladet*, s. 8.

Hugo, L. (2014, 6 november). Hemliga GPS-sändare avslöjar olagligt virke. *Göteborgs-Posten*, s. 20.

Isaksson, B. (2014, 12 november). I Norge går man i pension vid 62 år. *Expressen*, s. 4.

Johansson, M. (2014, 14 november). Ungerns väg från löfte till hot. *Göteborgs-Posten*, s. 40-41.

Jönsson, P. (2014, 12 november). Det finns ingen genväg till demokrati. *Svenska Dagbladet*, s. 22.

Kilner, S. (2014, 6 november). Dansen som ger självkänsla. *Göteborgs-Posten*, sid. 34-35.

Küchler, T. (2014, 14 november). "Luxleaks" rör inte på Juncker. *Svenska Dagbladet*, s. 19.

Küchler, T. (2014, 12 november). EU-polis i Kosovo kritiseras. *Svenska Dagbladet*, s. 12.

Küchler, T. (2014, 3 november). Korruptionsstyrka i stor mutskandal. *Svenska Dagbladet*, s. 15.

Lind, J. (2014, 11 november). De satsar högt på billigare utlandssamtal. *Dagens Nyheter*, s. 18.

Lundberg, L. (2014, 8 november). De vill resa nya murar i Europa. *Svenska Dagbladet*, s. 30-31.

Lundin, T. (2014, 9 november). Murens fall en seger för friheten. *Svenska Dagbladet*, s. 8-9.

Nevéus, I. (2014, 8 november). Nu känns krisen i ryska plånböcker. *Dagens Nyheter*, s. 23.

Nummelin, W. (2014, 8 november). Fortsatt tystnad från J-C Juncker. *Göteborgs-Posten*, s. 24.

Ohlsson, E. (2014, 14 november). Halva Syriens befolkning flyr undan kriget. *Dagens Nyheter*, s. 18.

Petersson, J. (2014, 7 november). Juncker i blåsväder efter avslöjande om skatteflykt. *Göteborgs-Posten*, s. 18.

Roostae, F. (2014, 13 november). Tvisterna om Irans kärnvapenprogram. *Svenska Dagbladet*, s. 19.

Rydham, M. (2014, 4 november). Malmström på nya jobbet: lite nervöst. *Expressen*, s. 16.

Schück, J. (2014, 15 november). Frihandelsavtal med USA på väg nästa år. *Dagens Nyheter*, s. 23.

Seibold, B.M. (2014, 13 november). Kina och USA för fram nya klimatmål. *Göteborgs-Posten*, s. 20.

Stiernstedt, J. (2014, 4 november). Tuvalu klarar inte många grader till. *Svenska Dagbladet*, s. 12.

Ström Melin, A. (2014, 1 november). Malmströms stora uppdrag: EU:s frihandelsavtal med USA. *Dagens Nyheter*, s. 12.

Ström Melin, A. (2014, 4 november). Forskare: Kommissionen har förlorat sin auktoritet. *Dagens Nyheter*, s. 18.

Ström Melin, A. (2014, 12 november). EU-basen håller sig undan efter skatteavslöjandet. *Dagens Nyheter*, s. 19.

Ström Melin, A. (2014, 14 november). Sverige förlorar på kompromiss. *Dagens Nyheter*, s. 21.

Thurfjell, K. (2014, 3 november, a). Wallström ser stöd för svensk palestinalinje. *Svenska Dagbladet*, s. 10.

Thurfjell, K. (2014, 3 november, b). Ukraina utreder brott mot grundlagarna. *Svenska Dagbladet*, s. 11.

Tuvlag, Emmylou. (2014, 4 november). Slutet nära för plasma-tv. *Svenska Dagbladet*, s. 6.

TT. (2014, 1 november). Ingen ny linje om Tobinskatt. *Dagens Nyheter*, s. 5.

TT. (2014, 4 november). Premiär på nya jobbet. *Svenska Dagbladet*, s. 8.

TT. (2014, 13 november). Kastade räkor åtalsanmäls. *Göteborgs-Posten*, s. 7.

TT. (2014, 11 november). Spicesubstans kan klassas som knark. *Svenska Dagbladet*, s. 11.

TT. (2014, 14 november). Genombrott för WTO avtal. *Göteborgs-Posten*, s. 22.

Von Hall, G. (2014, 15 november). Räddat Baliavtal lördagsgodis på G20. *Svenska Dagbladet*, s. 20.

Westerberg, O. (2014, 10 november). Kvinnor i fokus när Lövin tar över. *Göteborgs-Posten*, s. 9.

Winiarski, M. (2014, 11 november). Vapenvilan utnyttjas för att förstärka trupperna. *Dagens Nyheter*, s. 21.

Winiarski, M. (2014, 14 november). Mycket talar emot en rysk invasion. *Dagens Nyheter*, s. 16-17.

BILAGA 1

Variabelschema

[illegible]

Tack till

Nicklas Håkansson,
för din handledning och EU-kännedom.

Forskningsgruppen i utredningen för Delaktighet i EU,
för att jag fick chansen.

Statsvetarna på Sprängkullsgatan,
för ert stöd.